

Kommunalpolitiskt handlingsprogram

Liberalerna Västerås 2022-2026

Kommunalpolitisk handlingsprogram

Liberalerna Västerås 2022–2026

Innehållsförteckning

Vår ideologiska utgångspunkt	2
Västerås kommun – kommunala prioriteringar	3
Företagandet – Västerås motor	4
Kommunal ekonomi, organisation och kommunala bolag	8
Skolstaden Västerås - kunskaps- och bildningsfokus	10
<i>Förskolan i Västerås</i>	12
<i>Grundskolan i Västerås</i>	14
<i>Västerås gymnasieskolor</i>	17
<i>Vuxenutbildning och arbetsmarknadsåtgärder</i>	19
Socialpolitik enligt L	20
<i>Äldreomsorg – stärkt kontinuitet och ökad valfrihet</i>	20
<i>Individ- och familjenämnden</i>	23
<i>Personer med funktionsnedsättning</i>	27
Kultur – bildning, kunskap och frihet	29
Ett rent, tryggt och snyggt Västerås	30
Mer jämställdhet och respekt för olika människor	32
Stadsbyggnad	34
<i>Trafiklyftet</i>	36
Klimat och miljö	38
Politik riktad mot unga (18-25 år)	40
Mer motion, idrott och friluftsliv gör oss friskare	41

Vår ideologiska utgångspunkt

Vårt parti grundades år 1934 genom en sammanslagning av Sveriges liberala parti och Frisinnade folkpartiet. Men våra rötter sträcker sig längre tillbaka i tiden än så. Vår idétradition såg dagens ljus under den senare delen av 1600-talet med utgångspunkten att alla människor har rätt till liv, personlig frihet och egendom. Under 1700-talet föddes en mer organiserad liberalism genom rörelserna för upplysning, åsiktsfrihet, tryckfrihet, religionsfrihet, näringsfrihet, medborgarmakt och meritokrati.

I Sverige bildades vår partipolitiska rörelse genom kampen för allmän och lika rösträtt. Blåklinten, som var rösträttsrörelsens symbol, blev även vår. Den enkla men särpräglade blomman sprider sig längs åkermark och dikesrenar över hela Sverige när sommaren är som vackrast. Vissa kallar den ogräs. För oss symboliserar den politisk jämlikhet och allas rätt att delta i formandet av samhället.

Vi tror på den enskilda individens frihet och integritet men vi tror också på behovet av frivilligt ingångna gemenskaper. Det finns en anledning till att människor gärna organiserar sig inom demokratiska ideella föreningar, trossamfund, fackföreningar och andra sammanslutningar. Vi är övertygade om att ett starkt civilsamhälle är nödvändigt för att främja ansvarstagande och tilltro mellan människor.

Alla är lika inför lagen, vi ska inte ha ett samhälle som är byggt på den starkes rätt. Bort med varje tendens till diktatursträvanden löd texten på vår valaffisch 1936, det är fortfarande högaktuellt – vår kamp mot dem som vill ha auktoritära styrelseskick kommer vi aldrig att överge.

Den unika kombinationen av starka individer med tillgång till starka frivilliga gemenskaper inom en rättvis liberal stat är vad som har gjort och kommer att göra Sverige till ett land som är bra att bo i.

I vårt parti är vi övertygade om att marknadsekonomi och konkurrens sporrar och befrämjar mänsklig utveckling och framåtskridande. Vi är också övertygade om att det behövs offentligt finansierade välfärdssystem, då vår utgångspunkt är att alla individer ska ha rimligt goda livschanser, oavsett i vilken familj individen är född. Denna avvägning mellan marknadsekonomi och social välfärd brukar kallas socialliberalism. Vi brukar sammanfatta den med att vi efterfrågar både hjärta och hjärna i den offentliga maktutövningen och i konstruktionen av vårt gemensamma samhällsliv.

Västerås kommun – kommunala prioriteringar

De kommunala kärnuppgifterna är skola, vård, omsorg och kultur. Liberalerna i Västerås har länge varit av uppfattningen att dessa områden alltid ska prioriteras framför andra områden i det kommunala uppdragets utkant. Under den senaste mandatperioden (2018-2022) har Liberalerna varit med och styrt Västerås stad för första gången sedan 2010. Under denna period har omfattande omprioriteringar gjorts för att stärka upp grundskolan och äldreomsorgen.

En stor del av politik är omfördelning av redan skapade resurser. Det är viktigt att komma ihåg att dessa resurser inte skapas av politiker, de skapas i det privata näringslivet. För oss är marknadsekonomi en självklarhet. Kommunen ska underlätta för näringsidkare och privata företagare att etablera sig och bedriva verksamhet i Västerås. Det är huvudsakligen inom det konkurrensutsatta näringslivet som produktivitetsökningar uppstår. Dessa är grunden för välstandsökningen.

Det är bra att kommunens verksamheter utsätts för konkurrens, exempelvis inom äldreomsorg. Konkurrens föder utveckling och kvalitetsförbättring och är ett bra redskap för att få ut mer av varje skattekrona. Det är dock av vikt att kommunen inte bedriver verksamhet som i onödan konkurrerar med det lokala näringslivet.

Svenskt näringsliv genomför årligen en ranking av näringslivsklimatet i samtliga svenska kommuner. Den visar att Västerås har brister. Staden och politiken måste arbeta mer aktivt och nära det lokala näringslivet för att stödja dess utveckling utan att detaljstyra det. Den kommande mandatperioden ska näringslivsklimatet i Västerås bli bättre.

Det finns inget egenvärde i ett högt skattetryck, men det finns ett värde i att kommunen kan leverera välfärd av hög kvalitet. Välfärden i Västerås ska fortsätta bli bättre under de kommande åren. Liberalerna är dock inte beredda att höja skatten för att åstadkomma detta. När kvaliteten i kommunens verksamheter så medger bör skattetrycket i Västerås istället sänkas. Vi ser tydligt från andra kommuner i Sverige att lågt skattetryck mycket väl kan kombineras med hög kvalitet i välfärdstjänsterna.

Byråkratin inom den kommunala organisationen ska vara begränsad. Vi har under innevarande mandatperiod gjort omfattande neddragning av kommunal administration. Detta har möjliggjort att anslagen till bland annat grundskolan och äldreomsorgen har kunnat öka. Vår ambition är att fortsätta leta områden i kommunen som kan bantas – i syfte att göra än skarpare prioriteringar.

De följande kapitlen beskriver, område för område, hur vi vill styra kommunen om vi får västeråsarnas förtroende i valet 2022.

Företagandet – Västerås motor

Politik handlar mycket om att omfördela redan befintliga resurser. Ökningen av resurserna skapas till stor del i det privata näringslivet. Det är viktigt att vara medveten om detta när politik utformas, utan den insikten är risken stor att det offentliga inte kan svara upp mot det privata näringslivets behov och förväntningar. Vi är kritiska till subventioner som snedvrider konkurrens men positiva till offentlig infrastruktur som gynnar tillväxt och näringslivsutveckling.

Västerås har under de senaste åren haft kraftig tillväxt och många företagsetableringar. Den kommunala organisationen måste bli bättre på att möta upp den snabba takten som finns inom många privata företag. Det ska vara hög effektivitet och transparens i all kommunal verksamhet. Företag ska mötas snabbt och professionellt vid kontakt med kommunen. Västerås ska vara synonymt med en bra bostadsmarknad, goda utbildningsmöjligheter, ett brett kultur- och fritidsliv, punktliga och utbredda transportmöjligheter samt trygghet och att kriminalitet motverkas.

Att Mälardalens högskola har blivit universitet är positivt och stärker stadens konkurrenskraft. Det innebär kraftigt ökade forskningsanslag för lärosätet. Ett välfungerande och livskraftigt samarbete mellan universitetet, staden och näringslivet kommer att vara viktigt för att möta kommande utmaningar. Vi vill stötta universitetets arbete med att förbättra kvaliteten på deras utbildningar.

Svenskt näringsliv genomför årligen en ranking av företagsklimatet i samtliga svenska kommuner. Undersökningen mäter en rad olika parametrar, bland annat tillgång till kompetens, tjänstemannaattityder till företagande och konkurrens från kommunen. Västerås placerar sig för lågt här. Kommunen har, sedan sin topplacering 2011, fallit hela 75 placeringar och befinner sig idag på plats 104. Det är en utveckling som vi inte kan acceptera. Merparten av det tappet ägde rum mellan 2016 och 2017. Under innevarande mandatperioden har en viss återhämtning skett, denna utveckling måste fortsätta. Viktigast är att Västerås står sig väl inom gruppen jämförbara kommuner, dvs större städer. Här ligger Västerås relativt bra till, men det finns utrymme för ytterligare förbättring.

Elektrifieringsindustrin är motorn och ryggraden i Västerås näringsliv. Dess utveckling är just nu snabb och stora investeringar sker, inte minst på Finnsletten. Denna utveckling måste understödjas. Vi ska vara lyhörda för elektrifieringsföretagens behov. Högt på deras önskelista står ett tågstopp på Finnsletten. Ett sådant måste kommunen vara med och förverkliga under nästa mandatperiod. Kommunen måste också tillhandahålla näringslivsmark för nyetableringar samt tillräcklig elförsörjning.

Vid sidan av elektrifieringsindustrin ser vi även en stark utveckling inom handel- och logistik, särskilt automatiserad logistik. Här utgör hamnen en unik fördel. Via ökat nyttjande av hamnen kan stora klimatvinster uppnås, då koldioxidutsläppen halveras om lastbil ersätts med båt.

På lång sikt är kompetensförsörjningen avgörande för näringslivets utveckling. Här krävs en bred palett av insatser. Hög kvalitet i grundutbildningen är en hörnsten. Chanser till omskolning och fortbildning för vuxna är en annan. En tredje är att underlätta för privat mentorskap och riskkapital att hitta och kopplas samman med individer som skulle kunna lotsas in i än mer produktiva roller i vårt näringsliv. Mer om det nedan.

För näringslivet generellt är ett levande city viktigt. Ett levande city definieras av ett pulserande och vibrerande kulturutbud. Mat, dryck, mode och konst mm är alla delar av det breda kulturutbudet i city. För att ge näringslivet i city bättre chanser att utvecklas föreslår vi nya detaljplaner som både ger möjlighet att riva och bygga högre. Särskilt i de centrala kvarteren kring Vasagatan, som präglas av ganska tråkiga och dåligt nyttjade och underhållna 60-talshus. Det är också viktigt med ett

snyggare och tryggare torg. Det ska vara enklare att ställa ut och sälja saker på torget så att vi får en levande torghandel.

Även handeln utanför city är viktig. Erikslunds handelsområde är det näst största handelsområdet i Sverige. För Västerås är området viktigt både ur ett näringslivsperspektiv och utifrån de många arbetstillfällen det tillför. Tyvärr råder idag under vissa tider en dålig trafiksituation på området. Det är hämmande för näringslivet eftersom det gör att många västeråsare drar sig för att åka dit. Stora satsningar har gjorts i form av nya vägar runt området men dessa nyttjas tyvärr alltför dåligt då skyltning och information om hur man smart tar sig fram är bristfällig. Liberalerna vill förbättra trafiksituationen på Erikslund. Det behöver göras en ordentlig översyn av trafiken inom området och åtgärder för att få biltrafiken att flyta bättre. Det kan exempelvis handla om skyltning, vägmarkeringar och bussfickor. Men det behöver även bli enklare och säkrare att röra sig till fots och även med cykel på området så att man inte alltid måste ta bilen för att förflytta sig mellan affärer i närliggande byggnader.

Erikslund ligger vid en av entréerna till Västerås och är det område som först möter de besökare som kommer från de norra delarna av länet. Vi behöver ta tillvara på detta läge som ett av Västerås skyltfönster och skapa en välkomnande infart till Västerås. Området behöver bli rent, tryggt och snyggt med mer omsorg kring det offentliga rummet. Satsningar behöver göras på skötseln av offentliga utrymmen och det behövs mer planteringar och grönska för att området ska bli trivsamt att vistas i.

Rent generellt bör det slås fast att det inte är rimligt att näringsidkarna ska behöva kunna och förstå Västerås stads organisation för att få hjälp med sina frågor. Kommunen ska istället ha ett aktivt näringslivsarbete med ett helhetsperspektiv där företagare lotsas rätt för att få bra stöd och hjälp utifrån deras frågeställningar. Det är viktigt att exempelvis bygglovshantering och tillståndsverksamhet är anpassade till företagarnas perspektiv utan att för den skull tumma på den myndighetsutövande rollen. Tillsynsverksamheten behöver fokusera mer på det proaktiva och rådgivande istället för på det reaktiva och bestraffande. Om näringslivet ska kunna frodas behöver kommunens våta filt av byråkrati ständigt granskas, lyftas upp och vridas ut.

Vi vill:

- Erbjuder snabb och effektiv kommunal service till företagen.
- Säkra elförsörjningen, effektutgången. Stärka nätet med mer effekt.
- Få till ett tågstopp på Finnslätten. Om nödvändigt med kommunala medel. Det behöver dessutom gå snabbt.
- Ta fram mycket mer mark för näringslivetableringar.
- Att Västerås ranking ska öka i Svenskt Näringslivs årliga ranking av kommunernas företagsklimat. Med jämförbara kommuner avses här gruppen "större städer" enligt den kommungruppsindelning som görs av SKR, Sveriges Kommuner och Regioner.
- Ta fram nya detaljplaner som tillåter mer nybyggnation och ombyggnation i city, vilket skulle främja näringslivet och öka incitamentet för fastighetsbolag att investera i city.
- Få ordning på kommunens upphandlingar
- Göra miljön på Erikslund mer ren och snygg och tillgänglig för fotgängare, samt förbättra skyltning och trafiksituation på Erikslund. Det kan handla om så enkla saker som vägmarkeringar och bussfickor men det handlar också om att Västerleden måste byggas klart.
- Få kommunens tjänstemannaorganisation att sluta se näringslivet som en lobbyverksamhet, utan istället se det gemensamma intresset.
- Ta fram mycket mer mark för näringslivetableringar.

- Stötta Mälardalens universitetet i deras kvalitetsarbete.
- Skapa mötesforum för de mindre företagen. Det är en oro i och med förändringarna kring Västerås Marknad och Näringsliv AB (VMNAB) och universitetet. VMNAB tidigare haft näringslivsseminarier. I dessa delar är det viktigt att rätt personer är med i rätt forum. Kommunen är en möjliggörare i att skapa arenor.
- Satsa på Sveriges största insjöhamn. Hamnen ger stora möjligheter till klimatförbättringar utan stora infrastrukturförbättringar. Det unika för Västerås är att vi har hamnen i kombination med järnväg och motorväg. Det finns stora vinster i att flytta transportererna från lastbil till båt. Det ger en halvering av Co2-påverkan och man slipper de flaskhalsar som finns på väg och järnväg.
- Tänka mer på livscykelperspektiv vid upphandlingar.
- Fortsätta stötta "den hållbara elektrifierade Mälärstaden" som huvudsaklig näringslivsstrategi.
- Införa ett system med lotsar, en slags värdpersoner som nysvenskar får tillgång till. Kommunen utbildar personer som gör lots-insatsen som ett ideellt uppdrag. Kommunen kan tillhandahålla möteslokaler där de kan träffas. Samverka andra aktörer som kyrkan, röda korsen men även exempelvis Svenskt näringsliv är möjlig.
- Tillsammans med universitet och näringsliv verka för en ny "teknikpark", ett nätverk och en kuvösmiljö där företagare med idéer kan möta investerare.
- Pröva ny teknik lokalt för att inte hämma utvecklingen av nya företag. Skapa mötesplats mellan nya företag och beställare i verksamheterna.
- Fortsatt säkerställa tillgång till bostäder.
- Skapa snabbspår gällande språkutbildning för dem som kommer hit för att arbeta.
- Utredda att starta kommunalt gymnasieprogram med mer tid i schemat än idag, likt hur vissa privata gymnasier gjort, där elever snarare studerar i skolan 8-16 istället för 9-14. På en sådan skola ska det vara möjligt att läsa in högskolekurser redan under gymnasietiden.
- Tillsätta KAM-funktion (key account manager) för näringslivet. Exempelvis för de 5-10 största företagen samt eventuellt en som engagerar sig i mindre företag.
- Skapa bättre tågförbindelser till Stockholm och Eskilstuna. Det ska ta max 40 min till Stockholm och max 20 min till Eskilstuna.
- Utöka antalet parker där det är tillåtet att ta ett glas vin samt liberalisera hur kommunen reglerar öppettider på restauranger och andra uteställen.

Kommunal ekonomi, organisation och kommunala bolag

Liberalerna har länge drivit på för en effektivare användning av skattemedel, för att på så sätt kunna öka resurserna till välfärdens centrala delar. Det finns dock fortfarande mycket kvar att göra på detta område. Västerås är en ekonomiskt välmående kommun, som flera år i rad gjort mycket stora överskott. Trots detta är grundskolan och äldreomsorgen fortsatt underfinansierad jämfört med andra liknande kommuner. Det vill vi ändra på.

Det finns inget egenvärde i ett högt skattetryck, men det finns ett värde i att kommunen kan leverera välfärd av hög kvalitet. Välfärden i Västerås ska fortsätta bli bättre under de kommande åren. Liberalerna är dock inte beredda att höja skatten för att åstadkomma detta. När kvaliteten i kommunens verksamheter så medger bör skattetrycket i Västerås istället sänkas. Vi ser tydligt från andra kommuner i Sverige att lågt skattetryck mycket väl kan kombineras med hög kvalitet i välfärdstjänsterna.

Västerås stad är ägare och delägare i ett flertal bolag. En viktig grundprincip är att dessa bolag ska klara sig utan kommunala subventioner. Staden ska även eftersträva marknadsmässiga avkastningskrav. Bolagen ska drivas på marknadsmässiga villkor.

Kommunens två största bolag är Mimer och Mälarenergi. Dessa ska vara kvar i kommunal regi. Liberalerna motsätter sig bestämt Moderaternas planer på att sälja ut en stor del av Mimers hyresrätter. Vi tror inte heller att Mimer bara ska bygga där ingen annan vill bygga. Mimer ska vara en aktiv hyresvärd i olika delar av kommunen, inte bara i de socioekonomiskt utsatta områdena. Däremot ska Mimer inte syssla med annat än hyresbostäder.

Mälarenergi ska fokusera på produktion och leverans av el, värme, kyla, fiber, vatten och avlopp. Mälarenergi har de senaste åren genomfört omfattande investeringar, speciellt inom värmeområdet. Västerås växer snabbare än på mycket länge, något som medför stora investeringskostnader för Mälarenergi. Skarpa prioriteringar är nödvändiga för att möta detta och samtidigt öka avkastningskraven.

Flygplatsbolaget kommer fortsatt dras med underskott och är beroende av kommunalt stöd. Detta är västeråsarnas vilja enligt folkomröstningen 2021. Vi kommer att arbeta för att underskottet minskar så långt det är möjligt. Vi anser inte att kommunala subventioner ska gå till något annat än den grundläggande infrastrukturen på flygplatsen. De aktörer på flygplatsen som inte är samhällsnyttiga måste börja betala marknadsmässiga priser.

När det gäller den kommunala organisationen värnar Liberalerna en decentraliserad struktur. Nämnderna ska vara fortsatt arbetsgivaransvariga för sina förvaltningar. Lokaldemokrati i form av kommunalnämnder eller andra liknande lösningar ska värnas.

Vi vill:

- Fortsätta betona vikten av god och effektiv hushållning med kommunala medel, och prioritera välfärdens kärna.
- Inte höja skatten, utan snarare sänka den när kvaliteten i kommunens verksamheter så medger.
- Öka anslagen till, och kvaliteten i, skola och äldreomsorg.
- Driva de kommunala bolagen med marknadsmässiga avkastningskrav och marknadsmässiga villkor.
- Så långt det är möjligt undvika osund kommunal konkurrens med det privata näringslivet.

- Se till att de kommunala bolagen håller sig inom sina kärnuppdrag, i Mimers fall hyresbostäder.
- Värna Mimer som allmännyttigt bostadsbolag, och stoppa Moderaternas försök till massutförsäljning av hyreslägenheter.
- Behålla Mälarenergi i kommunal ägo, men se till att Mälarenergi inte glömmer att även ett kommunalt bolag måste ägna sig åt produktivitetshöjande förändrings- och effektiviseringsarbete.
- Se till att flygplatsbolaget minskar sina underskott så långt det är möjligt, samt att den kommunala subventionen bara täcker den grundläggande infrastruktur som behövs för samhällsnyttigt flyg.
- Värna lokaldemokratin i Skultuna, Tillberga och på andra håll. Kommundelsnämnden i Skultuna ska behållas och i takt med att kommunen växer ser vi även att kommundelsnämnd skulle kunna bli aktuell på flera håll.

Skolstaden Västerås - kunskaps- och bildningsfokus

Liberal politik för kunskap, frihet och likvärdighet – samtidigt

Kunskap och bildning är varje människas viktigaste redskap för att växa. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar i livet. Därför är investeringar i en skola för kunskap och bildning den viktigaste insatsen för att individer ska kunna få goda förutsättningar i livet. Därför brinner vi liberaler för skolfrågor, sedan mer än hundra år tillbaka.

Det unika med den liberala skolpolitiken är att vi har fokus på kunskap, frihet och likvärdighet – samtidigt. På så sätt kan vi höja kunskapsresultaten och göra Västerås till en skolstad i framkant. Tack vare satsningar på grundskolan och ett fokus på kunskapsresultaten har resultaten vänt uppåt, men den utvecklingen måste fortsätta för att Västerås ska vara en skolstad i framkant.

Socialliberalismen, den idétradition dit Liberalerna hör, bär en tro på att kunskap och bildning har ett egenvärde. Kunskap och bildning är också ofta en biljett vidare i livet. Det är därför vi liberaler enträget kämpar för en skola med fokus på kunskap och bildning.

För oss liberaler är det självklart att föräldrar ska kunna välja mellan olika förskolor och skolor. Valfriheten är ett grundfundament i det liberala Sverige. Skolvalet bidrar till ökad pedagogisk mångfald och större valfrihet för Västerås elever. Det fria skolvalet handlar inte minst om att ha möjlighet att välja bort: vi vill inte ha tillbaka den tid där samhället tvingade elever att gå kvar i en skola de inte trivdes med.

Liberalerna vill att alla, oavsett tjocklek på plånboken, ska ha möjlighet att välja skola. För att underlätta skolvalet för alla vill vi inrätta en gemensamt administrerad kö där alla kommunala skolor och friskolor ingår. Vi vill också införa syskonförtur i skolans lågstadium (dvs i förskoleklass till årskurs tre).

Liberalerna vill att fler barn och föräldrar ska ha möjlighet att kunna välja skola. Men då måste alla ges en reell möjlighet att välja en skola en bit från hemmet. För att detta ska gälla behöver också busskortet kunna ges om man uppfyller avståndskravet även om det inte är till närmaste skolan eleven söker. Då blir det en valfrihet som kommer att gälla alla familjer oberoende av familjeekonomi.

I Västerås ska så många elever som möjligt klara skolan med godkända betyg. De som har störst behov ska få mest stöd. Varje elev ska varje dag mötas av höga ambitioner, höga krav och ges hjälp att nå högt uppsatta mål utifrån sina egna förutsättningar. Utbildning ger makt att hitta sin väg i livet, oavsett hur starten såg ut.

Det som händer i klassrummet och undervisningen är avgörande för hur det går för barn och ungdomar i framtiden, och vilka möjligheter de har att skapa sin egen framtid. Den absolut viktigaste faktorn för detta är läraren. Därför är det avgörande att vi kan locka fler behöriga och skickliga lärare till Västerås. Två sätt att göra detta är att förbättra arbetsmiljön och erbjuda konkurrenskraftiga löner.

Nio av tio kommuner i toppen av Lärarförbundets lönerankning av Sveriges bästa skolkommuner finns i Stockholms län. De 18 i botten fick samma poängsumma och delar rankingsplats och där återfinns Västerås. Det är oacceptabelt och gör att Västerås har en lägre andel behöriga lärare än jämförbara kommuner.

Västerås behöver öka lärarlönerna för att kunna öka andelen behöriga lärare. I ett första steg måste vi nå nivåer i likhet med jämförbara kommuner vilket innebär en ökning med minst 2 000 kr/månad mer än i jämförbara kommuner, under åren 2022–2026. Behörigheten behöver öka så att Västerås ligger i nivå med riksnittet. Idag har Västerås grundskolor en behörighet på 64,4% och riksnittet är 71% (mätt som heltidstjänster, samtliga skolor, både privata och kommunala 2021).

I skolor med stora utmaningar behöver de skickligaste rektorerna och lärarna finnas. Där vill vi införa särskilda karriärtjänster och se till att lönerna höjs.

Skolan ska vara en trygg plats för alla elever och det och det ska vara självklart med studier under lektionstid. Det är en förutsättning för att undervisningen ska fungera, vilket i sin tur är grundläggande både för elevernas resultat och för lärarnas arbetsmiljö.

Skolan ska också erbjuda tillräcklig stimulans och utvecklingsmöjligheter också för elever som är särbegåvade eller högpresterande. Möjlighet ska finnas för elever att gå före i undervisningen eller att läsa spetsutbildningar både i grundskolan och på gymnasiet.

Förskolan i Västerås

Alla barn ska ha en chans att utvecklas och välja sin väg i livet. Den resan börjar i förskolan och fortsätter sedan under hela skoltiden. Förskolan är starten på det livslånga lärandet. Det finns ett brett forskningsstöd för att förskolan har positiva effekter för barns utveckling och lärande, i synnerhet för flerspråkiga barn och barn med svag socioekonomisk bakgrund. Barn som har gått i förskolan har bättre kognitiva och språkliga färdigheter och når högre kunskapsresultat i skolan än barn som inte har deltagit i förskolans verksamhet. Förskolan ska tillvarata barns naturliga lust att lära genom en blandning av lek och pedagogik.

En viktig förutsättning för att få en riktigt bra förskola är att vi har duktiga och kunniga pedagogiska ledare. För att ytterligare stärka betydelsen av förskolan vill vi i Liberalerna öka förskollärarnas status genom att utöka satsningen på karriärtjänster liknande förstelärare, där förste-förskollärare får högre lön.

Antalet pedagoger med förskollärlig legitimation har sedan 2017 sjunkit från 45% till 41% i Västerås kommunala förskolor (riksnittet 43%). Liberalerna vill öka andelen utbildade förskollärare i våra verksamheter. Vi vill erbjuda kompetensutveckling för ej färdigutbildade förskollärare och barnskötare som vill ta steget att studera vidare och bli förskollärare.

Det är viktigt att förskollärare är just förskollärare och får vara den som leder den pedagogiska utvecklingen i barngruppen. Idag kan en förskollärare ha arbetsuppgifter som inte är kopplade till pedagogiken, exempelvis duka bord och diska. Detta är något vi behöver ändra på. Det är viktigt att förskolor kan ta in personal som kan sköta de enklare arbetsuppgifterna där en akademisk examen inte är nödvändig.

Det svenska språket bör stärkas och förskolan ska sätta barnets utveckling av det svenska språket i första hand. För att barnen ska lära sig god svenska i förskolan, så är det helt avgörande att alla i den pedagogiska personalen behärskar svenska väl. Vi vill införa språkkrav för all personal och höja antagningskraven till förskollärlig utbildning. Detta gynnar alla barn. De flesta barn bör kunna läsandets grunder när de slutar förskolan. Grunden till barns läsvanor läggs redan i förskolan. Detta betyder särskilt mycket för barn till utrikesfödda. Det är viktigt att fånga upp barnen med tidiga insatser. Öppna förskolan är också en viktig resurs som ger möjlighet för barn att umgås och träna svenska språket.

Ungefär 4% av Västerås barn i åldern 3-5 år deltar inte i förskolan eller den pedagogiska omsorgen. Barn med föräldrar som har låg utbildning och barn från hem där ingen eller endast en av föräldrarna förvärvsarbetar är i lägre utsträckning inskrivna i förskolan än barn från familjer med två förvärvsarbetande vårdnadshavare. Det är viktigt att öka deltagandet i förskolan för dessa grupper och kommunen måste jobba mer uppsökande för att få dessa barn att ta del av förskolans viktiga pedagogiska verksamhet.

Vi vill att alla barn ska fortsätta ha rätt till 25 timmar på förskolan i veckan, oavsett om föräldrarna arbetar, studerar, eller är föräldralediga. Liberalerna var med och införde denna rätt under innevarande mandatperiod och vill att den ska vara kvar.

För oss liberaler är det självklart att föräldrar ska kunna välja mellan olika förskolor. Därför är det viktigt att det finns en variation av pedagogiska inriktningar på förskolor i Västerås. Att kommunen tvingar föräldrar att placera barn på en viss förskola – annars slängs de ur kön – är oacceptabelt och måste upphöra. Liberalerna vill att barnet ska få stå kvar i förskolekön om föräldrarna inte fått

erbjudande om plats på sitt förstahandsalternativ, oavsett hur många gånger de tackat nej till erbjudande, eller om de tackat ja till annat erbjudande i väntan på plats på sitt förstahandsalternativ. För oss Liberaler är också syskonförturen viktig att behålla.

För att underlätta valet av förskola ska kommunen administrera en gemensam kö och ge god information om förskolorna på flera språk. Den administrativa hanteringen av förskolekön ska utgå från ett föräldraperspektiv och ha fokus på att infria föräldrarnas önskemål.

Sedan 2017 till 2020 har antal barn per pedagog ökat från 5,0 till 5,1 i de kommunala förskolorna. Detta är något som vi i Liberalerna inte är nöjda med. Antalet barn per pedagog måste minska ned till som högst 2017-års nivå, 5,0 barn per heltidsanställd. Även antalet heltidstjänster med förskollärarexamen per barn måste öka.

Idag har Västerås problem med att möta upp behovet av förskoleplatser inom vissa stadsdelar. Det är viktigt att kontinuerligt kunna anpassa lokaliseringen av förskoleplatser så att barnen redan från början kan få en plats så nära hemmet som möjligt.

Vi vill:

- Bygga nya förskolor där det är brist på förskoleplatser, exempelvis i de östra delarna av Västerås.
- Införa språkrav för all personal i förskolan.
- Införa tidiga insatser med fokus på svenska språket framför allt med fokus på förskolor i utanförskapsområden.
- Att de flesta barn ska kunna läsandets grunder när de slutar förskolan.
- Att barnet ska få behålla sin plats i förskolekön om föräldrarna inte fått erbjudande om plats för barnet på sitt förstahandsval.
- Att den administrativa hanteringen av förskolekön ska utgå ifrån ett föräldraperspektiv och ha fokus på att infria föräldrarnas önskemål. Syskonförturen i förskolan ska finnas kvar.
- Att barn ska fortsätta ha rätt till 25 timmar på förskolan i veckan, oavsett om föräldrarna arbetar, studerar, eller är föräldralediga.
- Öka förskollärarnas status genom införande av karriärtjänster liknande förstelärare, där förste-förskollärare får högre lön.
- Öka andelen förskollärare i våra förskolor. För att lyckas med det behövs högre löner till förskollärare.
- Låt förskollärare vara förskollärare, möjliggör för förskolor att ta in personal som kan sköta enklare arbetsuppgifter.
- Att alla förskolegrupper ska ledas av en förskollärare.
- Att andelen barn per pedagog ska minska ned till max 2017-års nivå, 5,0 heltidstjänster per barn. Även antalet förskollärarytbildade per barn ska öka.
- Erbjud kompetensutveckling för barnskötare som vill ta steget att studera vidare och bli förskollärare.
- Att kommunen ska jobba mer uppsökande för att alla barn ska få möjlighet att ta del av förskolans viktiga pedagogiska verksamhet.
- Minska förvaltningens centrala administration med 10 %. BUFs medel ska så långt det går gå till förskola och skolor

Grundskolan i Västerås

Liberal politik för kunskap, frihet och likvärdighet – samtidigt

Grundskolan ska lära alla elever att läsa, skriva, räkna samt ge de kunskaper som krävs för att klara fortsatta studier. Tack vare satsningar på grundskolan och ett fokus på kunskapsresultaten har resultaten vänt uppåt men den utvecklingen måste fortsätta för att Västerås ska bli en skolstad i framkant. Kunskapsresultaten har ökat mer än i riket och andelen elever med gymnasiebehörighet efter årskurs nio i Västerås är nu lika hög som snittet i riket.

Att vända kunskapsresultaten kräver tid, målmedvetet arbete och resurser. Till skillnad från tidigare politiska majoriteter har vi denna mandatperiod gjort stor skillnad och kraftigt höjt anslagen till grundskolan. Under mandatperioden har sammanlagt 522 miljoner kronor tillförts grundskolan och andelen elever med godkända betyg i alla ämnen har sedan 2017 ökat med 4 procentenheter. Under samma period har rikssnittet ökat med 2 procentenheter. Liberalerna är dock inte nöjda med det utan kommer fortsätta sträva mot så höga kunskapsresultat som möjligt. Ett delmål är fortsatt att vi ska tillbaka till 2010 års nivå, där 78% av eleverna var godkända i alla ämnen i årskurs nio. Där ligger även jämförbara kommuner som Uppsala och Jönköping (Västerås ligger på 72,1% idag 2021).

Liberalerna vill ha en skola där kunskapen står i fokus och alla elever ges förutsättningar att nå sina kunskapsmål. Längre var det tabu att utvärdera elevernas kunskaper i skolan, men det har ändrats, mycket tack vare Liberalerna.

Västerås behöver öka andelen behöriga lärare och därför behöver lärarlönerna öka rejält. Att Västerås placerar sig i botten på Lärarförbundets lönekartläggningar är inte acceptabelt utan lönerna behöver minst upp till i nivå med jämförbara kommuner.

Västerås ska vara en attraktiv arbetsgivare för lärare. Skickliga lärare ska ha hög lön och tydliga karriärvägar. Fler behöriga lärare behövs också på våra skolor med större utmaningar. Vi vill satsa på fler karriärtjänster, lönepåslag och extra resurser för att kunna anställa fler behöriga lärare. Lärarna ska också ägna sin tid åt det som de är utbildade till: att undervisa sina elever. Då behöver de både tydliga befogenheter, bra ledningsstöd genom rektor, mer administrativt stöd av till exempel lärarassistenter, och uppbackning av elevhälsoteam utanför undervisningen i klassrummet. Andelen behöriga lärare ska öka från dagens 64,4% till minst rikssnittet 71% (mätt som heltidstjänster, samtliga skolor, både privata och kommunala 2021).

Skolan ska också erbjuda tillräcklig stimulans och utvecklingsmöjligheter också för elever som är särbegåvade eller högpresterande. Möjlighet ska finnas för elever att gå före i undervisningen eller att läsa spetsutbildningar både i grundskolan och på gymnasiet.

Inkluderingsivern har enligt vår åsikt gått för långt och elever med inlärningsproblem ska kunna finnas i mindre sammanhang på skolor och i särskilda undervisningsgrupper där de kan mötas av lärare och speciallärare med djup och bred kompetens. Alla lärare behöver kompetensutveckling om hur de möter elever med särskilda behov, så de blir mer säkra i hur de undervisar dessa elever. Lärare kan inte lösa alla problem men upptäcka många. Därför måste det finnas andra personalkategorier som lärarassistenter och elevhälsoteam till stöd för elever med särskilda behov, så att eleven kan få rätt stöd och lärarna kan ägna sin tid åt själva undervisningen.

Ibland kan man behöva ännu mer tid i skolan för att hinna ikapp. Det ska bli lättare, och inte så dramatiskt, att gå om en årskurs om det behövs. Nyanlända elever som har kommit sent till Sverige kan behöva fler lektionstimmar – särskilt i svenska, längre terminer och kanske ytterligare några år i grundskolan.

För att alla elever ska nå kunskapsmålen behöver det vara lugn och ro i klassrummet. Ordningsproblem i den svenska skolan drabbar de barn som inte har stöd hemifrån, allra mest. För barn vars föräldrar kanske inte ens kan svenska, är kunskapskolan helt avgörande.

Vi vill:

- Införa ett gemensamt skolval där alla skolor ingår både - kommunala och fristående grundskolor.
- Satsa på Västerås som utbildningsstad - med ökat samarbete med universitetet, höjd elevpeng och fokus på kunskap och bildning.
- Höja andelen som går ut åk 9 med godkänt i alla ämnen. Vi vill höja andelen godkända i åk 9 till minst 78% i ett första steg och kommer aldrig ge oss i arbetet med att alltid sträva mot 100 %. 78% är i nivå med de bästa jämförbara kommunerna (Västerås ligger på 72,1% idag 2021).
- Skolpengen i Västerås ska öka ytterligare så att den under nästa mandatperiod når ungefär i nivå med snittet av jämförbara kommuner.
- Höja andelen behöriga lärare och höja lärarlönerna så de hamnar i nivå med jämförbara städer. Lärarlönehöjningen under nästa mandatperiod (åren 2022–2026) måste vara 2000 kr/mån mer än i jämförbara kommuner för att detta ska bli verklighet. När det gäller andelen behöriga lärare så måste Västerås öka nivån från 64,4% 2021 till minst 71%, som är rikssnittet (mätt som heltidstjänster, samtliga skolor, både privata och kommunala).
- Renodla läraruppdraget genom att komplettera med andra yrkeskategorier i skolan.
- Stärka särbegåvade elever samt ge dem möjlighet att studera i snabbare takt om de så önskar, samt premiera elever, klasser och skolor med goda studieresultat.
- Införa syskonförtur i lågstadiets förskoleklass till årskurs 3.
- Förstärka bildningsperspektivet. Stimulera läsning, användandet av skolbibliotek, kultur i skolan, moderna språk, att alla elever har tillgång till moderna läromedel.
- Utöka möjligheten till individanpassat stöd för elever med behov av särskilt stöd. Inkluderingen har gått för långt och mindre grupper på respektive skola behövs utöver i de särskilda undervisningsgrupperna.
- Fortsatt rikta särskilda resurser till skolor som har större utmaningar så att resultaten kan förbättras, samt utvärdera vilka åtgärder som ger bäst effekt på elevernas kunskapsresultat så att skolan gör rätt saker.
- Förbättra stödet till elever i behov av särskilt stöd, och säkerställa att alla elever i behov av särskilt stöd får det.
- Genomföra en särskild satsning på lärare i socialt utsatta områden utöver den statliga satsningen med höjda löner och ökad kompetensutveckling.
- Hellre anställa speciallärare än elevassistenter. Utvärdera elevassistentens roll och uppgift i syfte att kunna anställa fler speciallärare/specialpedagoger som kan ge de elever med störst behov rätt stöd.
- Satsa på rektorer i syfte att stärka det pedagogiska ledarskapet och skapa förutsättningar för skolutveckling och ökade kunskapsresultat på skolorna.
- Att alla elever ska få det stöd de behöver för att kunna läsa i årskurs 1. Därför behöver vi lägga än mer fokus på läsinläringen i förskoleklass och årskurs 1.
- Bygga ett centralt högstadium vid Bryggargården och ett högstadium i Barkarö.
- Bygg nya skollokaler vid Fridnäs, Tillberga och Persbo i Skultuna och bygg en ny F-9 skola i Gäddeholm.
- Satsa på nya skollokaler för Sofiaskolan.
- Bygga skolgårdar som stimulerar rörelse och som blir en resurs för fritid och aktivitet i bostadsområdet.
- Samverka med idrottsrörelsen för mer fysisk aktivitet under skoltid.
- Det ska vara nolltolerans mot våld och kränkningar i skolan. Skolorna ska vara tydliga med att det som benämns mobbning ofta handlar om brottsliga gärningar, och det ska inte accepteras. Hotfulla elever som utsätter andra för fara ska kunna stängas av snabbt och erbjudas annat stöd och undervisning. I dessa beslut behöver politiken ge rektorerna stöd till deras beslut.

- Att alla elever ska gå på en skola där trygghet och studiero råder. Detta ska följas upp varje år då det är grundförutsättningarna för elevernas kunskapsinhämtning.
- Alla elever ska ha möjligheten att träffa en utbildad SYV innan utgången av årskurs 9. Elever ska ges vägledning till genomtänkta och väl motiverade beslut till gymnasiet och vidare utbildning – yrkes- eller högskoleförberedande
- Lyfta, stötta och uppmuntra välfungerande skolor mer än idag.
- Minska förvaltningens centrala administration med 10 %. BUFs medel ska så långt det går gå till förskola och skolor.

Västerås gymnasieskolor

En av de enskilt viktigaste faktorerna för att kunna försörja sig själv genom livet är att ta en gymnasieexamen. Gymnasieexamen blir därför en viktig faktor för att minska utanförskap och öka antalet människor som självständigt kan styra sina liv och livsval. Vi liberaler kommer alltid att arbeta för att alla ungdomar ska lyckas med sin utbildning för att sedan gå vidare till jobb eller vidare studier. Det är ett långsiktigt arbete, men som måste intensifieras. Andelen elever som tar en gymnasieexamen måste öka i Västerås och andelen elever på introduktionsprogrammen måste drastiskt minska. Att alla ska lyckas och nå så långt som möjligt är ett långsiktigt mål, men för kommande mandatperiod har vi satt upp delmål som redovisas nedan.

Liberalerna har varit starkt drivande i ett tufft arbete med att sanera ekonomin inom gymnasiet under mandatperioden. Vi har kommit en bra bit på väg, men måste fortsätta det idoga arbetet även kommande mandatperiod. Vi måste lösa Tranellska gymnasiets budgetunderskott, vilket är en förutsättning för att kunna satsa på andra gymnasieprogram. En röst på liberalerna är en stark kraft för en gymnasieskola i Västerås med kunskap och bildning i fokus. En gymnasieskola med budget i balans, en kraft för fler elever till våra yrkesprogram, samarbete med andra gymnasieskolor i regionen samt ökat samarbete med vårt regionala näringsliv och nya Mälardalens universitet.

Vi liberaler vill se över våra introduktionsprogram, öka genomströmningshastigheten för många av eleverna, men också öka möjligheterna till jobb efter studierna. Introduktionsprogrammen ska organiseras på bästa sätt enligt de senaste forskningsrönen.

Skolor bör ha internationella kontakter inom Europa, men också globalt. Detta ger bättre förutsättningar för eleverna att vara förberedda för livet efter studierna och det förbereder dem till att vara europé och världsmedborgare. Vi vill även att gymnasieelevers möjlighet att studera utomlands ska öka bl.a. genom att skolpengen följer med vid utlandsstudier i upp till ett år.

Vi liberaler vill fortsätta värna lärarnas kärnuppdrag – att undervisa! En undervisning som ska ske i en trygg och lugn miljö. Vi vill också fortsätta arbeta för att stärka rektorernas pedagogiska ledarskap och få rektorer som stannar på sin tjänst. Detta leder till ökad måluppfyllelse för våra elever och skapar lugn och ro i organisationen.

Vi vill också få fler lektorer och lektorer som bedriver praktisk forskning i samarbete med Mälardalens universitet och andra lärosäten.

Elever med inlärningssvårigheter ska mötas av lärare och speciallärare med djup och bred kompetens även på gymnasiet. Vi vill ha en väl utbyggd elevhälsa, ge stöd till elever med särskilda behov så att lärare kan ägna sin tid åt undervisning.

Vi vill:

- Särskilt satsa på teknik- och det naturvetenskapliga programmet i samarbete med Mälardalens universitet. Utveckla spetsutbildningar i samverkan med MDU och det lokala näringslivet.
- Under mandatperioden projektera för en ny gymnasieskola med starkt fokus på Tekniska utbildningar i samverkan med MDU och det lokala näringslivet. Skolan ska ha en internationell prägel.
- Utredda att starta kommunalt gymnasieprogram med mer tid i schemat än idag, likt hur vissa privata gymnasier gjort, där elever snarare studerar i skolan 8–16 istället för 9–14. På en sådan skola ska det vara möjligt att läsa in högskolekurser redan under gymnasietiden.
- Att andelen elever som tar en yrkesexamen inom fyra år från påbörjad gymnasieutbildning ska öka till minst 75 %.

- Att andelen elever som tar en högskoleförberedande examen inom fyra år från påbörjad utbildning ska öka till minst 85 %.
- Slutföra saneringen av gymnasieskolornas ekonomi som påbörjades under förra mandatperioden, lösa Tranellska gymnasiets budgetunderskott och ge ökat ekonomiskt mandat till våra rektorer.
- Utöka samarbetet med angränsande kommuner med särskilt fokus på våra yrkesutbildningar, vilket är en förutsättning för en hållbar ekonomi för våra gymnasieskolor.
- Minska andelen elever på introduktionsprogrammen. Andelen elever på introduktionsprogrammen ska minska med 30 %.
- Organisera introduktionsprogrammen på bästa sätt enligt de senaste forskningsrönen.
- Erbjud lärlingsutbildningar på alla yrkesprogram och verka för ett ökat samarbete med branschen för gymnasiets olika yrkesprogram.
- Minska administrationen för våra lärare som ska ägna sig åt kärnuppdraget – undervisning. Genom bl.a. fortsatt utveckling av lärarassistentuppdraget såsom t.ex. heltidsmentor.
- Anställa fler speciallärare och specialpedagoger för att ge alla elever förutsättningar att klara kunskapsmålen i alla ämnen, samt sätta in insatser tidigt.
- Utöka tillgången av studie- och yrkesvägledare (SYV) och adekvat studie och yrkesvägledning för alla elever innan valet till högre studier i årskurs 3.
- Förstärka bildningsperspektivet. Stimulera läsning, användandet av skolbibliotek, kultur i skolan och att alla elever har tillgång till moderna och adekvata läromedel.
- Säkerställa möjligheten för alla elever (minst fem elever per grupp) som så önskar att studera högre kurser i moderna språk.
- Underlätta för elever att kunna bedriva utlandsstudier samt verka för deltagande i olika EU-projekt.
- Höja lärar- och rektorslönerna i nivå med jämförbara stora kommuner.
- Minska förvaltningens centrala administration med 10 %. BUFs medel ska så långt det går gå till förskola och skolor
- Satsa särskilt på att utveckla rektorernas pedagogiska ledarskap.
- Satsa på sommarferieverksamheten så att de ungdomar som har störst behov får sommarjobb.

Vuxenutbildning och arbetsmarknadsåtgärder

Västerås behöver få fler i jobb. På en alltmer rörlig, föränderlig och krävande arbetsmarknad ställs krav på vidareutbildning och omskolning i en allt högre takt. Därför ska individen ha goda möjligheter att förnya och stärka sin kompetens under hela arbetslivet.

Den som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning bör ha rätt att när som helst komplettera sina kunskaper genom vuxenutbildning. Särskilt viktigt är det att arbetslösa och de som står långt ifrån arbetsmarknaden ges goda förutsättningar att höja sin kompetens. Detta åstadkoms genom en väl fungerande och flexibel vuxenutbildning samt en yrkeshögskola med hög kvalitet.

Liberalerna står för en förbättrad vuxenutbildning med fokus mot bristyrken. Att vara självförsörjande är avgörande för att ta makten över sitt eget liv och skickar tydliga signaler till alla vuxna samt till barn och ungdomar att egenförsörjning är rätt väg att gå. Därför är det viktigt med satsningar på utbildningar riktade mot branscher lokalt i Västerås och i regionen som behöver arbetskraft.

Vi vill:

- Att svenska för invandrare ska vara heldagsverksamhet och gärna i kombination med yrkesstudier.
- Kommunen måste ställa högre kvalitetskrav kring SFI. De som driver vuxenutbildning på uppdrag av staden måste vara seriösa.
- Öka genomströmningen för eleverna på svenska för invandrare samt bättre anpassa undervisningen också till de som lär sig svenska snabbt.
- Utveckla arbetet med resultatuppföljning och det systematiska kvalitetsarbetet inom vuxenutbildningen.
- Att yrkesvux i Västerås och i regionen ska anpassas utifrån det lokala/regionala näringslivets rekryteringsbehov.
- Fortsatt satsa på yrkeshögskoleutbildningarna då de i väldigt hög grad leder till jobb.
- Att arbetsmarknadsåtgärderna i kommunal regi ska vara omvärldsorienterade, moderna och flexibla.
- Utöka samverkan med individ- och familjenämnden tex genom att möjliggöra för fler välfärdsjobb.
- Utöka samverkan med andra kommuner i regionen vad gäller utbudet av utbildningar och tydligare anpassa utbildningarna efter arbetsmarknadens behov.
- Ställa höga krav på närvaro i samhällskunskap och SFI undervisning för invandrare. Den som vill få samhällets ekonomiska stöd måste också lära sig svenska, utbilda sig och ta ett jobb. Fler kvinnor måste komma i jobb och lära sig svenska. Kommunen ska ställa höga krav på motprestation i samband med all utbetalning av bidrag.

Socialpolitik enligt L

Det socialliberala uppdraget är att förbättra varje individs livschanser genom att utjämna de förutsättningar som finns bortom den enskildes kontroll. Alla individer ska ges möjligheter att utvecklas och förbättra sin tillvaro. Socialpolitiken ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Varje individ, också de med de sämsta förutsättningarna, har rätt att ges verktygen att kunna leva ett värdigt liv, till sin fulla potential. Strävan ska vara att var och en i största möjliga utsträckning ansvarar för och ges möjligheter att leva det liv den själv vill. Vi behöver även satsa mer på att förebygga sociala problem och ta krafttag mot dem som utnyttjar andra individer eller vårt gemensamma samhälle.

Liberalernas och liberalismens vision är att varje individ ska ha friheten att forma sitt eget liv efter egen vilja och drivkraft. Den friheten kräver ett öppet och inkluderande samhälle där varje person tillåts bidra, möts av höga förväntningar och där samhället bekämpar alla former av förtryck. Vi vill att alla som kommer till Sverige ska ta ett stort eget ansvar för integrationsprocessen. Betoningen på eget ansvar är framförallt gynnsam för individen själv, som får bättre förutsättningar till ett självständigt liv. Genom att ta eget ansvar får man egenmakt.

Utgångspunkten ska vara att alla nya svenskar genom studier och jobb ska kunna axla ett personligt ansvar för sitt liv, utan att stå i beroendeställning till olika kollektiv vare sig det är socialtjänsten, släkten eller klanen. Liberal integrationspolitik säkrar och investerar i alla nyanlända så att de får förutsättningar att snabbt bli självförsörjande, lära sig språket, och ta till sig vilka lagar och värderingar som Sverige bygger på. Det står i bjärt kontrast till den vänsterinriktade integrationspolitiken, som lett till att nyanlända fastnat i bidragsberoende och utanförskap.

Inom det sociala området har Liberalerna alltid haft stolta ambitioner. Det var under Folkpartiledaren Bengt Westerberg på 90-talet som LSS, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, infördes för som en rättighetslagstiftning för vissa personer med funktionsnedsättning.

Under det liberala maktinnehavet i Västerås 2006–2010 infördes dubbel valfrihet inom hemtjänsten. Det innebär att de äldre blev beviljade en tidsram och att de sedan hade rätt att själva välja både innehåll och utförare. Under liberalt ordförandeskap startades också för ett aktivt arbete mot hemlöshet enligt en så kallad tak-över-huvudet-garanti.

Under mandatperioden 2018–2022 har Liberalerna i den majoritet som nu styr Västerås byggt bort köerna inom äldreomsorgen och sett till att alla de som vill och är över 90 år ska få plats på ett servicehus. Även nya riktlinjer för sociala bostäder har antagits som innebär att alla kontrakt är tidsbegränsade andrahandsuthyrningar där besittningsskyddet har avtalats bort. En regel om skälig boendekostnad har införts med Mimers genomsnittshyror som utgångspunkt. Detta för att ekonomiskt bistånd inte ska gå till orimligt dyra bostäder.

Äldreomsorg – stärkt kontinuitet och ökad valfrihet

Utgångspunkten för liberal äldreomsorgspolitik är valfrihet, kvalitet och självbestämmande. För oss är det en självklarhet att varje enskild människa har rätt att bestämma över sitt eget liv även om man har behov av samhällets stöd för att klara av sin vardag. Detta betyder bland annat att du själv har rätt att bestämma vem som utför din hemtjänst och vad det är du får hjälp med.

Mitt under mandatperioden drabbades världen av den mest omfattande pandemin på över hundra år. Detta har blottlagt stora strukturella brister inom svensk sjukvård och äldreomsorg, så även i Västerås. De ekonomiska resurserna till äldreomsorgen måste fortsätta att öka, äldreomsorgen är trots kraftfulla satsningar de senaste åren underfinansierad. Ökade resurser krävs för att både kunna fortsätta och dessutom öka kvalitetssatsningarna på såväl äldreboenden som inom hemtjänsten.

Idag möter en genomsnittlig hemtjänstkund i Västerås 15 olika hemtjänstanställda över två veckor. Det är för många! Den så kallade personalkontinuiteten (alltså att det är samma hemtjänstperson som kommer hem till en flera gånger) inom hemtjänsten måste bli bättre. För oss är det en självklarhet att man ska känna igen den som kommer hem till en. När samma person knackar på dörren varje dag kan omsorgstagare och omsorgspersonal bygga en relation och känna en ömsesidig trygghet. Vi vill bygga hemtjänstlag runt varje omsorgstagare. Antalet olika personer som mottagaren av hemvård möter ska minska avsevärt. Det långsiktiga målet är att det nuvarande snittet på 15 ska halveras.

Att kunna förstå och tala svenska är en förutsättning för att jobba inom äldreomsorgen. Språket behövs för att kommunicera med omsorgstagare, läsa instruktioner och för att föra dokumentation. Därför är språkkrav inom äldreomsorg i kombination med stöd och språkutbildning en självklarhet.

Det fanns under en lång tid en lång kö till äldreboenden i Västerås. Denna har nu byggts bort. Under mandatperioden har äldreboendena på Öster Mälarstrand och Södra Källtorp färdigställts. Ytterligare boenden på Ängsgärdet, Stenkumla, Karlslund och Sätra är på väg. Detta är en framgång. Vi vill att det ska finnas en överkapacitet på äldreboendepplatser för att kunna tillgodose äldres önskemål om plats – det är viktigt att kunna bo kvar i sin stadsdel, även på äldre dagar. Det är även en självklarhet att läkare ska kunna anställas på äldreboenden, så är inte fallet idag. Det är uppenbart att den geriatriska kompetensen behöver knytas direkt till äldreboendena.

Servicehusen ska vara kvar! Västerås är en av få kommuner som har valt att ha kvar servicehus som boendeform, detta var ett klokt beslut. Servicehus är ett mellanting mellan äldreboenden och trygghetsboenden. Vi tycker att det måste finnas en boendeform för dem som inte kan bo kvar i sin vanliga bostad men som inte har behov av äldreboende.

God äldreomsorg är en fråga om värdighet. Sverige har världens fjärde högsta skattetryck. Att kunna förvänta sig valuta för de pengar man har betalat in under alla år i yrkeslivet är en självklarhet. Vidare behöver synen på äldre i Sverige förändras. Som samhälle är vi alltför dåliga på att tillvarata äldres kompetens och erfarenheter.

Vi vill:

- Att personalkontinuiteten stärks genom att bygga hemtjänstlag runt varje omsorgstagare. Antalet olika personer som mottagaren av hemvård möter ska minska avsevärt. Det långsiktiga målet är att det nuvarande snittet ska halveras.
- Inrätta en fast omsorgskontakt, i form av en undersköterska, för varje omsorgstagare.
- Fortsätta försvara den dubbla valfriheten, de äldre ska själva få välja vad de vill ha hjälp med och av vem.
- Att resurserna till äldreomsorgen ska fortsätta öka.

- Att språkraven och språkutbildningarna inom äldreomsorgen skärps genom tydligare krav vid anställning och genom riktade utbildningar.
- Att det ska finnas en överkapacitet på ett par procent av platser på äldreboenden för att kunna tillgodose äldres val av boende – det är viktigt att kunna bo kvar i sin stadsdel även på äldre dar.
- Konkurrensupphandla fler äldreboenden. Det finns tydliga bevis för att boenden som upphandlats har högre kvalitet än de som inte har upphandlats.
- Att kommunen ska få anställa läkare på äldreboenden.
- Stimulera byggnation av fler trygghetsboenden.
- Förbättra avlastning för anhöriga, med exempelvis samtalsgrupper.
- Förbättra möjligheten att bedriva så kallad barriärvård, som används för att förhindra smittspridning, vid byggnation av nya äldreboenden.
- Äldre med stora omfattande behov och som befinner sig i livets slutskede ska kunna få det i ett mer anpassat boende som "aldrehospice" med tillgänglighet till högre medicinsk kompetens.

Individ- och familjenämnden

En modern socialtjänst med ordning på ekonomin

Den senaste mandatperioden för individ- och familjenämnden har handlat mycket om nämndens ekonomi. Socialtjänsten har genomgått ett stort omställningsarbete för att minska underskottet och hamna på kostnader i nivå med jämförbara kommuner. Det arbetet måste fortsätta för ingen vinner i längden på att socialtjänsten gör stora underskott. Att socialtjänsten kostar mycket pengar innebär inte alltid att det är bättre för de individer som är i behov av socialtjänstens insatser. Från Liberalernas sida är det alltid viktigt att väga prioritera, så även på detta område.

En modern socialtjänst som ger samhällets mest utsatta stöd och trygghet behöver kompetent och erfaren personal. Från att personalomsättningen inom socialtjänsten i Västerås varit stor och många konsulter anlåtats har vi idag en stabil personalstyrka, men många är unga och har kort arbetslivserfarenhet. För att locka kvalificerade socialsekreterare som kan ta mer ansvar och utveckla verksamheten vill Liberalerna införa karriärtjänster med högre lön.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt, ett gott hem och en bra skola. En lyckad skolgång är den viktigaste skyddsfaktorn och möjliggör en bra framtid. Därför är skolan viktig för oss liberaler. Familjehemsplacerade barn lyckas dock sämre i skolan. Därför behöver vi tydligt följa upp kunskapsresultaten för placerade barn och unga och fokusera på att de ska öka. Skolsamordnare, ett samarbete där familjehemsplacerade barn får extra stöd med skolgången, har gett bra resultat och ska utökas. Samarbetet mellan olika instanser såsom skola, skolhälsovård, socialtjänst, och barn- och ungdomspsykiatri kring barn som placerats utanför det egna hemmet behöver stärkas. Därför ser vi också positivt på att skolan anställer personal med andra kompetenser som stödjer och avlastar lärarna och skapar trygghet under skoltiden.

När nämnden fått grepp om ekonomin vill vi att fler verksamheter som bedrivs i kommunal regi upphandlas och att den egna kommunala utföraren som regel får lämna anbud bland andra. Både kvalitet och pris ska alltid vara parametrar vid upphandling och beställning.

Sociala bostäder

Det behövs långsiktigt hållbara lösningar för att bygga bort trångboddhet och bostadsbrist. Extrem trångboddhet eller hemlöshet är varje socialliberals fiende då det försvårar studier och därmed stänger livschanser och möjlighet att förbättra den egna situationen.

Västerås har ett utbyggt system för sociala bostäder. Liberalerna har medverkat till att 5% av lägenheterna i alla nya hus på kommunal mark numera går till sociala bostäder om kommunen så önskar.

Systemet för sociala bostäder har efter liberalt initiativ förändrats under innevarande mandatperiod och regelverket har förtydligats. Numera får alla som är berättigade till sociala kontrakt bostad i andrahand på maximalt 2+2 år och besittningsskyddet avtalas bort. Sociala bostäder ska vara avsedda för samhällets allra mest behövande och är inte en permanent lösning. Genom att tidsbegränsa kontakten undviker vi att individer fastnar i det sociala systemet och inte kommer vidare till eget boende. Vi vill fortsätta arbeta utifrån att bara bevilja försörjningsstöd upp till Mimers genomsnittshyror.

Utsatta områden

Vi ska arbeta för att det inte finns några utsatta områden i Västerås. Stadens olika aktörer måste verka för en icke-segregerad stad. För socialtjänsten handlar det om att sociala bostäder ska spridas till olika områden, att ha fokus på att få människor att gå från bidrag till egen försörjning och ha fokus på integration.

Vad gäller problemet med hemlöshet svarar sociala bostäder enbart för en del av lösningen. Tak-över-huvudet-garantin är bra och vi vill inte att någon ska bli avvisad från de kommunala härbärgena på grund av platsbrist utan att någon annan möjlighet (tex vandrarhem på stadens bekostnad) erbjudits.

När det gäller det sociala arbetet i övrigt är det av stor vikt att stadsdelar och platser med social oro inte överges av kommunen. Vi vill tvärtom se en omfattande kommunal närvaro där problemen är som störst. Vi är glada och stolta över det framgångsrika arbetet med att utöka antalet fältassistenter som genomförts den gångna mandatperioden. Vi vill att antalet fältassistenter ökar med ytterligare 10 och att samarbetet med polisen utökas. För oss liberaler är det viktigt att fältassistenterna är socialsekreterare. "Fältarna" är viktiga för att fånga upp ungdomar som har det tufft och är en viktig förebyggande åtgärd kring såväl kriminalitet som narkotika. De är helt enkelt en av hörnstenarna i det trygghetsskapande och långsiktiga arbetet för social trygghet som vi har i Västerås.

För att främja integration och sammanhållning vill vi också att kommunens verksamhet i högre utsträckning utlokaliseras från centrum, tex till Bäckby och andra utsatta stadsdelar. Detta gäller inte bara själva socialtjänsten utan alla kommunala förvaltningar. Vi startade detta arbete under den gångna mandatperioden men minst 50 ytterligare permanenta kommunala arbetsplatser ska innan 2026 utlokaliseras från centrum till utsatta stadsdelar.

För att förbättra situationen i de olika områdena behövs det en särskild kommunal handlingsplan för att lyfta varje utsatt område. Fastighetsägare är viktiga aktörer som behöver ta ett större gemensamt ansvar för att lyfta utsatta områden. Vi föreslår ett svenskt regelverk för gemensamt och obligatoriskt ansvar mellan alla fastighetsägare – det som på engelska kallas Business Improvement Districts (BID) – som kan skapa långsiktigt förbättringsarbete i områden genom samverkan och stöd samtidigt som det förebyggs att enskilda aktörer åker snålskjuts. Vi måste bekämpa brotten i utsatta områden. Kriminell aktivitet, inte minst med svarta hyreskontrakt, hotar och skadar både offren och samhället de sker i.

Ekonomiskt bistånd

Socialkontor ekonomi har utarbetat en Västeråsmodell där tre av veckorna främst ägnas åt att människor ska göra allt de kan för att bli självförsörjande, ställa motprestationskrav och att ha kontakt med klienter och en vecka ägnas till själva besluten, kontroller, samkörning av register och utbetalning av ekonomiskt bidrag till de som behöver och uppfyller kraven för att få samhällets stöd och ta del av våra gemensamma skattemedel. Det är en bra modell som ska fortsätta utvecklas med tydlighet och motprestationskrav. All form av brott och försök till fusk ska polisanmälas.

I våra utsatta områden är andelen arbetslösa oproportionerligt hög. Där bor det en hög andel som är särskilt svaga på arbetsmarknaden - ofta på grund av att de är nya i Sverige, att de är lågutbildade eller att de inte kan prata tillräckligt bra svenska. För att vända på den utvecklingen måste vi säkerställa att det går snabbt att etableras i Sverige, att fler lär sig god svenska snabbare och att det finns alternativa vägar in i arbete för den som saknar gymnasieutbildning. Dessa förslag, som är ämnade att ge människor fler vägar till arbete, måste kombineras med hårda insatser mot rasism och diskriminering. För att det ska vara möjligt måste också arbetslinjen stärkas och fler få en ärlig chans att hitta ett jobb.

I utsatta områden är det på många sätt kvinnorna som har minst frihet att följa sina drömmar och ta kontroll över sina liv. Det handlar delvis om hedersförtryck och andra oacceptabla inskränkningar i deras rätt till självbestämmande. Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt hot mot individers frihet och en jämställdhetsfråga som berör både kvinnor och män. Hederskulturen ska bekämpas av såväl skolan som socialtjänsten. Varenda människa som växer upp har samma rätt att tänka, tro, leva och älska som hen vill.

Satsningen på välfärdsjobb kommer göra stor skillnad för många familjer beroende av försörjningsstöd. Det är en satsning på trygghet för familjer. En satsning som i längden kommer spara miljoner och ger 60 personer per år möjlighet att gå från bidrag till egen försörjning. Utvecklingen av välfärdsjobb ska fortsätta och antalet platser byggas ut till minst 100 st under mandatperioden.

Våld i nära relationer

Ingen ska behöva utsättas för våld. För personer som utsätts för våld i nära relationer är samhällets stöd otroligt viktigt. Vi vill behålla den långsiktiga samverkan staden har med kvinnohuset och utöka samverkan med andra kommuner i syfte att ge stöd åt våldsutsatta. Vi vill också utveckla arbetet med att snarare flytta på våldsutövaren istället för att flytta den våldsutsatta.

Hedersförtryck

Att bryta det hedersrelaterade förtrycket är en av vår tids största frihetsfrågor. Det handlar om att alla, oavsett kön och oavsett familjebakgrund, ska kunna få del av rätten att bestämma över sina egen framtid. Det handlar om saker som tagits för självklara i vårt samhälle men som förblivit oåtkomliga för de flickor och pojkar, kvinnor och män som lever i en miljö där familjens och gruppens heder är överordnad individens frihet. Det handlar om t.ex. att få tillgång till all undervisning i skolan, att få vara med kompisar, att få ha fritid, att ha egenmakt över sin sexualitet, kroppslig integritet, att ha rätt att själv bestämma vem man vill leva med och att ha rätt att få forma och påverka sitt liv.

Alla barn har rätt till en uppväxt fri från förtryck och våld. I en hederskontext är barnets utsatthet extra stor och omfattar allt från frihetsbegränsningar i vardagen till hot, våld, könsstympling, barnäktenskap och att barn förs ut ur landet. Det behövs kontinuerligt kompetenslyft i hedersfrågor för personal som arbetar med yngre barn. För att ett tydligt barnrättsperspektiv ska få genomslag behöver all personal som arbetar med barn och unga få utbildning i frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Det inkluderar personal vid förskolor, grundskolans tidiga stadier och socialtjänst.

Socialtjänsten ska vid misstanke om att barn kommer föras ur landet fatta beslut om utreseförbud.

Vi vill:

- Verka för en modern socialtjänst med ordning på ekonomin. Socialtjänsten ska ha en ekonomi i balans med en snittkostnad i paritet med jämförbara kommuner. Jobba effektivt med insatser som ger resultat.
- Använda evidensbaserade metoder som gör att fler människor kan leva ett självständigt liv.
- Motverka alla typer av välfärdsbrott.
- Utöka antalet välfärdsjobb till 100 under mandatperioden. Jobbfokus ska genomsyra arbetet inom ekonomiskt bistånd.
- Verka för att fler personer med långvarigt ekonomiskt bistånd blir självförsörjande.
- Ge mer personellt stöd till familjehem som jobbar på uppdrag av Västerås stad för att locka fler att ta uppdrag och gå från att arbeta i konsulentstödda verksamheter.
- Öka samverkan mellan socialtjänsten, polis och skolan för att fånga upp barn och ungdomar i behov av stöd tidigt. Trygghetsrådets arbete blir här viktigt.
- Utarbeta en handlingsplan för utsatta områden.
- Inför fler karriärtjänster inom socialtjänsten.
- Upphandla fler kommunala verksamheter.
- Utveckla arbetet med skolsamordnare med fokus att öka kunskapsresultaten för placerade barn och ungdomar.
- Följa upp kunskapsresultaten i skolan bland placerade barn- och ungdomar i syfte att resultaten ska öka.

- Att kommunens verksamhet i högre utsträckning utlokaliseras från centrum, tex till Bäckby och andra utsatta stadsdelar.
- Öka samarbetet med andra kommuner för att kunna erbjuda en annan miljö/boende på annan ort för de som har behov av skyddsplacering.
- Införskaffa lägenheter som gör det möjligt att flytta på våldsutövaren istället för den våldsutsatta.
- Satsa på psykisk hälsa och välmående i förebyggande insatser framför allt för unga.
- Stärk öppenvårds insatserna för att motverka behovet av placeringar.
- Utveckla barnperspektivet i socialtjänsten.
- Utveckla avhoppbarverksamhet för dem som vill lämna ett kriminellt leverne.
- Få bättre samarbete med regionen gällande personer med missbruk i kombination med psykisk ohälsa, se till att regionen förbättrar sin vård och tillgänglighet för denna målgrupp.
- Bygg fler enkla bostäder på avskild plats för de individer som är i behov av det.
- Bibehålla systemet med att bara bevilja försörjningsstöd upp till Mimers genomsnittliga hyror.
- Socialtjänsten ska ha som inriktning att ge människor individuella boendelösningar med hjälp av bostad först, sociala kontrakt och boendestöd istället för kollektiva lösningar på institution.
- Pröva modellen BID business improvement districts

Personer med funktionsnedsättning

Att få bestämma över sitt eget liv är en grundläggande rättighet. Vi i Liberalerna slår vakt om rätten för den enskilde att få det stöd som behövs för ett aktivt deltagande i samhället. Den rätten gäller inom såväl arbete och utbildning som kulturaktiviteter. Samhällets insatser ska skapa förutsättningar för ett självständigt och ansvarstagande liv för personer med funktionsnedsättning.

Människors frihet är viktigt för oss liberaler. Friheten att välja omsorg hotas om valfriheten begränsas. Det behöver därför finnas möjlighet att kunna välja kommunal utförare likväl som privat utförare inom de områden som nämnden för personer med funktionsnedsättning ansvarar för. Vi liberaler har sett att allt fler människor nekas assistans, trots att de behöver det. Risker är uppenbara att det leder till ett omfattande lidande och begränsningar i livet. Liberalerna står fast vid att LSS-lagstiftningen är viktig eftersom den lägger grunden för jämställdhet, delaktighet, frihet och rätten till att leva ett liv som alla andra. Vi vill att både ansvaret och finansieringen av assistansen ska övertas av staten. Den som är i behov av insatser, och blir beviljad sådana, ska få sitt beslut verkställt snarast. Tillgång till gruppboende, ledsagare eller kontaktperson är viktiga funktioner för att kunna leva ett aktivt liv utan risk för isolering. Personer med funktionsnedsättning ska garanteras att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda utifrån sina behov. Grundläggande rättigheter ska aldrig ifrågasättas!

Liberalerna vill verka för att skapa möjligheter så att personer med funktionsnedsättning ska ges bättre förutsättningar att delta på arbetsmarknaden. Ett övergripande mål med insatsen daglig verksamhet bör vara att utveckla den enskildes möjligheter till arbete. Självklart ska det finnas en stor valfrihet i frågan om utbildning, liksom det ska finnas tillgång till ett rikt utbud av fritidsaktiviteter, så som andra har.

Samhället ska fungera som för alla andra även för människor med olika slag och grad av funktionsnedsättning. Funktionshinderpolitik handlar många gånger om tillgången till olika rum i samhället. Samhällsplaneringen och kommunikationer måste anpassas så att personer med funktionsnedsättning kan röra sig själva eller med hjälpmedel både i den egna bostaden och i det allmänna gaturummet på bästa tänkbara sätt. Tillgängligheten till offentliga miljöer och lokaler ska vara tillfredsställande och möjligheten att färdas med buss, bil, färdtjänst eller taxi till viktiga offentliga målpunkter måste tillgodoses. Viktigt är också att kunna garantera säkra passager över vägar. Det ska vara lätt att nå bland annat kollektivtrafiken för människor med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar (så som syn- och hörselnedsättningar).

Västerås ska ha en god framförhållning för att säkra att boendeplatser finns till den som är i behov av gruppboende eller serviceboende. Boendet ska motsvara behoven hos personer med olika former av funktionsnedsättning. Ett område som särskilt behöver utvecklas är att uppfylla behoven hos äldre personer med funktionsnedsättning. Det kan exempelvis handla om att erbjuda anpassat boende för dessa individer.

Det finns behov av att höja kompetensen hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS. En ökad komplexitet med fler diagnoser och tilläggshandikapp innebär risk för kompetensbrister som påverkar kvaliteten negativt. Kompetensutveckling är något som ständigt måste pågå i verksamheterna och chefen ansvarar för att erbjuda samtlig personal kompetensutvecklingsplaner.

Att kommunicera är en grundläggande mänsklig rättighet och en viktig förutsättning för att individer ska få så jämlika levnadsvillkor och så stor delaktighet i samhället som möjligt. Alla kan inte tala men det finns många andra sätt att uttrycka sig i samspel med andra, exempelvis teckenspråk, kroppskommunikation, bilder eller symboler. Alternativ kommunikation handlar om att utveckla

kommunikationen utifrån varje persons individuella förutsättningar. Personal som arbetar i boenden och daglig verksamhet ska ha kompetens för att ge det stöd som behövs för att individen själv ska kunna beskriva sina behov. Boende- och dagligverksamhetspersonal som möter personer med funktionsnedsättning ska i sitt arbete utveckla den kommunikativa miljön.

Den som har rätt att få insatser enligt LSS har rätt att få en individuell plan. Syftet med en individuell plan är att öka den enskildes delaktighet och inflytande i frågor som rör dennes livssituation och de insatser som ges till individen. Årliga uppföljningar av individuella planer en viktig del i att säkra berörda individers frihet och Liberalerna kommer noga följa detta arbete! Det ska finnas ett fungerande samarbete mellan olika aktörer runt den person som har funktionsnedsättning och det ska finnas stöd till anhöriga.

Vi vill fortsätta arbetet med kvalitetsuppföljningar som genomsyras av ett systematiskt kvalitetsarbete med den enskilde i fokus. Det ges förutsättningar att förstå vad personer inom LSS/SOL anser vara en god kvalitet. Samverkan ska alltid ske med berörda utövare av insatserna. Kvalitetsarbetet är ett viktigt verktyg för reflektion, samtal och förbättringar.

Vi vill:

- Att beslut enligt rättighetslagen LSS verkställs utan dröjsmål. Den personliga assistansen ska försvaras!
- Att det ska finnas en mångfald av utförare av verksamheter inom nämndens ansvarsområden. Detta för att säkra individens möjlighet till valfrihet.
- Att dialogmöten med intresseföreningar fortgår enligt samverkansöverenskommelsen med Västerås stad och Funktionsrätt Västerås.
- Att fler personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet till sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. För det krävs ett närmare samarbete med Arbetsförmedlingen och andra aktörer på marknaden. Den kommunala verksamheten behöver dra lärdomar av de arbetsätt som är framgångsrika hos de privata aktörerna.
- Att den som är i behov av särskilt boende enligt LSS ska beredas plats så snart som möjligt.
- Att planering av gruppboendestäder ska vara en naturlig del i planeringen av nya bostadsområden.
- Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska tillgodoses, det innebär att kunna välja självständigt, fatta egna beslut och påverka sitt eget liv så långt möjligt är.
- Att stadsplaneringen tar särskild hänsyn till och möjliggör för personer med funktionsnedsättning att besöka samtliga offentliga målpunkter och lokaler.
- Att Västerås stads vård- och omsorgsförvaltning ska vara ett föredöme genom att erbjuda kontinuerlig kompetensutveckling och handledning till personal inom LSS verksamheter och socialpsykiatri.
- Att den individuella planen enligt LSS och verksamhetsplaner ska erbjudas samtliga. Uppföljning av individuell plan ska ske minst en gång om året.

Kultur – bildning, kunskap och frihet

Tanken och ordets frihet är grunden i den liberala kulturpolitiken. Utgångspunkten är inte att styra kulturen i någon specifik riktning. Syftet är att förbättra förutsättningarna för konstnärligt skapande och för den enskilda individens bildning. Tanken och ordets frihet är grunden i den liberala kulturpolitiken. Principen om "armlängds avstånd" inom kulturen är viktig. Politiken ska inte styra kulturinnehållet utan skapa förutsättningar för kultur och bildning i bred bemärkelse.

Bibliotekens roll är central inom den liberala kulturpolitiken. De utjämnar livschanser, erbjuder en jämlik tillgång till information och fungerar som en tillflyktsort för de som lever i trångboddhet och vill studera. Biblioteken i dag är mer än en samling böcker till utlåning – de är också en plats där det finns någon att hålla i handen när man söker information, när man bildas och utbildas. Det är viktigt att biblioteken har generösa öppettider, man ska kunna besöka det efter en arbetsdag eller till helgen. Det är även viktigt att biblioteken finns nära invånarna, därför ska satsningarna på stadsdelsbibliotek fortsätta. Det ska råda en absolut nolltolerans mot stök och bråk på våra bibliotek.

Folkbildningen är central i Sverige, den bidrar till diskussion, debatter, föreläsningar, studiecirkel och utställningar över hela landet. Stödet till folkbildningens verksamhet ska vara starkt och präglas av långsiktighet. Stödet som går ut till folkbildningen måste kvalitetssäkras. De rapporter som indikerar att det har förekommit oegentligheter är oroande.

Arkitekturen är även en viktig del av en stads kulturella utbud. Stadens själ återspeglas ofta i dess byggnader. Liberalerna i Västerås anser att gestaltungsfrågor måste få större utrymme vid byggnation. När det kompletteras i befintlig bebyggelse måste hänsyn tas till det omgivande kulturlandskapet.

Västmanlandsmusiken, Sinfoniettan och Teatern utgör en viktig del av kulturutbudet i Västerås, vi tycker att dessa institutioner behöver få förutsättningar att fortsätta utvecklas. Att dessa är välfungerande är centralt för att Västerås ska vara en attraktiv stad att bo i.

Vi vill:

- Fortsätta tillgängliggöra biblioteken med utökade öppettider. Stadsbibliotekets öppettider på helgen ska utökas till klockan 10-16.
- Bygga fler stadsdelsbibliotek exempelvis i Gäddeholm.
- Bistå Sinfoniettan och Teatern att fortsätta utveckla deras verksamheter samt vara garant för att stoppa varje klåfingrigt försök från olika håll att lägga ned eller avlösa några av dessa institutioner.
- Värna principen om att hålla armlängds avstånd till kulturverksamheter.

Ett rent, tryggt och snyggt Västerås

med integritet genom skyddad personlig sfär

Vi har under mycket lång tid arbetat med trygghetsfrågor. Inför valet 1998 tog dåvarande Folkpartiet liberalerna fram programmet *2500 fler poliser på gatorna! Ett liberalt program för att förhindra brott*. Programmet innehöll förebyggande såväl som brottsbekämpande åtgärder för att minska den ökande kriminaliteten i samhället. Vi står i den politiska mitten och vill ha både fritidsgårdar, förebyggande insatser och tuffare åtgärder mot brott, men inte högerns övervakningssamhälle. Politiska åtgärder ska vara väl förankrade i forskning och ingripande åtgärder ska ställas mot eventuella inskränkningar i den personliga integriteten.

Den grova organiserade brottsligheten är ett stort problem. Konsekvenserna av den får inte accepteras eller förringas. Att dra sig för att gå ut och gå på kvällen, undvika att bära vissa klädmärken eller rycka på axlarna vid rapporter om skottlossning får inte bli normalt. Flera redskap behövs för att kunna motverka denna utveckling.

En stor del av det lokala trygghetsskapande arbetet utförs av polisen, det är därför viktigt att samarbetet mellan polismyndigheten och kommunen fungerar bra. Vi tror att trygghet måste byggas från de enskilda stadsdelarna. Av den anledningen vill vi att det ska finnas kommunala stadsdelssamordnare vars roll är att överbrygga olika aktörsgränser.

Vårt engagemang för Bäckby är mångårigt. Bäckby finns i dagsläget med på polisens lista över särskilt utsatta områden, det är oacceptabelt och det kommer att krävas politiska krafttag för att få bort Bäckby från den listan. Utsatta stadsdelar får inte uppleva att samhället drar sig tillbaka. Det är därför viktigt att de fysiska underhållsfrågorna fungerar väl. Sly ska röjas, trasig belysning ska åtgärdas och klotter ska saneras – skyndsamt.

Målbilden för vår politik är att Västerås ska vara en trivsamt, trygg och säker stad att bo i, oavsett stadsdel. Du ska inte behöva känna obehag när du rör dig sent en kväll i Vasaparken eller stiger av bussen på natten. Liberal trygghetspolitik innebär en stålhandske mot grova livsstilskriminella och en enorm lovikkavante för unga som är på väg åt fel håll i livet.

Vi vill återinföra nattstopp i stadstrafiken vid sista bussturen, som innebär att bussen stannar när passageraren vill, oavsett om det är en hållplats där.

Liberalismens grund är den enskilda människan. Målet är hennes frihet och livschanser. Den enskildes värdighet och integritet får inte kränkas. Inskränkningar i den privata sfären som till exempel överdriven kameraövervakning eller okontrollerad insamling av personuppgifter i olika IT-system måste undvikas. Övervakning och registrering av personliga uppgifter måste ske restriktivt och på ett rättssäkert sätt. Alla måste få ta del av information om hur ens personliga uppgifter lagras och används – detta är viktigt för att alla individer ska känna sig trygga.

Varje människa har rätt till sitt eget privatliv, till sin integritet. Därför ska skyddet för integriteten vara mycket starkt. Vi har drivit på för att Sverige får en integritetsskyddsmyndighet med ett samlat ansvar för dessa frågor. Den personliga integriteten är en central del i den liberala synen på offentligheten. Den enskildes värdighet och rättighet att vara lämnad i fred ska inte få inskränkas. I tider av osäkerhet och otrygghet är det lätt att dessa viktiga principer lättvindigt tummas på, av den anledningen är det viktigt att kommunala beslut som kan påverka invånarnas integritet föregås av konsekvensanalyser – en restriktiv hållning ska råda.

Vi vill:

- Införa kommunala ordningsvakter.
- Fortsätta det nyskapade trygghetsrådets arbete tillsammans med polisen.
- Stödja inrättandet av polisens nya lokala underrättelsetjänst.

- Se mer fast polisenärvaro (poliskontor) på Bäckby.
- Utöka antalet fältande socialsekreterare med ytterligare 10 stycken.
- Utöka resurserna till belysning och slybekämpning kring gång- och cykelvägar.
- Kraftigt utöka kampen mot nedskräpning.
- Fortsätta den kommunala plastbantningen.
- Verka för mindre övervakning och lagring av personuppgifter.
- Att kommunala verksamheter ska beskriva och motivera de inskränkningar som görs i den personliga sfären.
- Att kommunala beslut som kan tänkas påverka kommuninvånarnas integritet ska föregås av en konsekvensanalys så att en restriktiv hållning kan upprätthållas.
- Återinföra nattstopp i stadstrafiken sista turen på trafikdygnet

Mer jämställdhet och respekt för olika människor

Jämställdhet är frihet. Kvinnor och män ska ha samma friheter, skyldigheter, möjligheter och förutsättningar att forma sina liv. Bristande jämställdhet måste bekämpas liksom de värderingar som är bakomliggande. Därför ska jämställdhetsperspektivet genomsyra all verksamhet och jämställdhetsplanen ska vara aktuell i samtliga beslut.

Jämställdheten börjar i barndomen. Växer vi upp under olika villkor, kommer vi att ha olika villkor också som vuxna. Därför måste vi också kunna se vilka effekter som normer och värderingar får för jämställdheten. Omgivningens åsikter och gamla invanda könsroller får inte sätta stopp för friheten att bestämma över sitt eget liv. Barn, ungdomar och unga vuxna har rätt till en uppväxt där de fritt kan utveckla sin personlighet utan att begränsas av könsbundna krav och förväntningar på livs-, studie- och yrkesval. Det är Du som ska bestämma över ditt liv och bli mött med respekt för den du är.

Kommunen har ett särskilt ansvar att se till att skola, vård och omsorg fungerar. Därför ska man inom skolan arbeta aktivt med jämställdhetsfrågor, genusfrågor och normkritik såväl i undervisningen och vägledningen som i skolmiljön. Barn och ungdomar har rätt att respekteras som individer och i takt med åldern få ta ökat ansvar för sin egen tillvaro. Barnkonventionen ska vara aktuell i beslut som rör barn och ungdom. Rätten till självbestämmande får inte fråntas någon på grund av ålder. Alla tendenser till åldersfördomar måste motarbetas tex genom att underlätta för äldre att arbeta kvar efter uppnådd pensionsålder.

Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Det förutsätter jämställda villkor inom alla områden, såväl politiska, kulturella, sociala som ekonomiska. Förbudet mot könsdiskriminering ska upprätthållas på alla samhällsområden såsom skola, omsorg, kultur, idrott och stadsmiljö.

Mäns våld och förtryck mot kvinnor är ett extremt uttryck för kvinnors utsatthet. Alla former av våld i relationer och könsrelaterat våld ska förebyggas.

Fortfarande utsätts HBTQI-personer ofta för fördomar och kränkningar. Det är förkastligt och Västerås stad måste föregå med gott exempel genom att i all verksamhet bemöta människor som individer. Det handlar om att alla oavsett kön ska ha möjligheter och förutsättningar i alla aspekter i livet. Ett sätt att göra detta är att genomföra utbildningsinsatser för att öka kunskapen om normer och människor med olika sexuell läggning eller identitet.

Vi vill:

- Låta jämställdhetsperspektiv genomsyra all kommunal verksamhet.
- Att jämställdhetsplanen liksom barnkonventionen är aktuell i alla beslut.
- Att förskolan och skolan arbetar aktivt med jämställdhetsfrågor och genusfrågor i undervisning och vägledning.
- Att åldersdiskriminering motverkas.
- Att underlätta för äldre att arbeta kvar i kommunen efter pensionsåldern.
- Att en årlig lönekartläggning görs för att ge underlag till att motverka omotiverade löneskillnader.
- Att möjligheter till att göra karriär och starta egna företag ges till alla utan hänsyn till könstillhörighet.
- Utveckla förebyggande insatser mot våld i nära relationer och fortsätta kampen mot hedersrelaterat våld.
- Genomföra utbildningsinsatser för stadens personal för att öka kunskapen om HBTQI -frågor.

Stadsbyggnad

Västerås växer. De senaste 20 åren har Västerås ökat med 30 000 invånare, drivet av en stark näringslivstillväxt. Blickar vi ca 20 år framåt så har staden kanske passerat 200 000 invånare, på väg mot 240 000, med både tillväxt och omställning av industri, handel och ett blomstrande Universitet. När näringslivet växer och västeråsarna blir fler ställer det krav på tillgång till bostäder och samhällsservice så som skolor och förskolor.

Livskvalitet i ett växande Västerås

Liberalerna har drivit på i många år för att öka bostadsbyggandet. Vi drev målet att kommunen ska bygga 1000 nya bostäder per år. Det har nu blivit verklighet, men det tog alldeles för lång tid. Bostadsbrist drabbar alltid de svagaste i samhället värst och förstärker segregation. I det trångbudda hemmet finns inte möjlighet till studier eller fritidsintressen. Det förvandlas till enbart en mat- och sovplats. Vi behöver öka takten i bostadsbyggandet ytterligare och höja målet till 1300 nya bostäder per år.

Under den senaste mandatperioden har Liberalerna säkerställt att målet för andelen hyresrätter har ökat till 40% av nyproduktionen. Vi vill hålla fast vid detta mål ytterligare några år. Små lägenheter till låg hyra ska vara prioriterade. I den resterande andelen av byggandet (60%) måste den ensidiga fixeringen vid bostadsrätter brytas. Bostadsrätten är en ägandeform med många fördelar, men den försvårar andrahandsuthyrning och är därmed en anledning till att det svenska bostadsbeståndet har en låg utnyttjandegrad – särskilt i storstäderna står många lägenheter tomma i onödan. Att höja utnyttjandegraden är ett snabbt och billigt sätt att bekämpa bostadsbrist och trångboddhet. Det är också mycket miljövänligt, då det automatiskt leder till bättre resursutnyttjande. Ett sätt att höja utnyttjandegraden är att öka andelen ägarlägenheter, där uthyrningen är fri. Under den senaste mandatperioden har Liberalerna drivit på för att bygga ägarlägenheter. Vi har kommit en bit på väg men takten behöver öka!

En annan boendeform som efterfrågas starkt är småhus på egen tomt. Tusentals familjer står på kö i Västerås för att få möjlighet att köpa en tomt och bygga sitt eget hus. Under många år har den kommunala tomtkön gapat tom. Liberalerna har arbetat hårt under den senaste mandatperioden för att komma till rätta med detta. Många nya styckebyggartomter har tagits fram och den strykande åtgång som har varit på framtagna tomter visar verkligen på hur stort behovet är. Det arbete vi har drivit måste fortsätta och vi går till val på att tomtkön vid varje givet tillfälle ska innehålla minst 100 lediga tomter spridda på olika ställen i Västerås. Dessutom vill Liberalerna underlätta för privata markägare att erbjuda styckebyggartomter och småhusområden. Det är exempelvis stor efterfrågan på småhus på landet med rimligt avstånd till service och utbudet i city.

Liberalernas utgångspunkt för att klara det stora byggandet är att Västerås ska växa utåt och genom utvecklingen av de citynära områdena Kopparlunden och Mälarporten. Vi vill hålla i denna mycket positiva utveckling och fortsätta bygga staden utåt, utveckla serviceorterna där det är möjligt utan att förstöra deras särart och kvalitéer samt att bygga nya sammanhängande områden och stadsdelar. På detta sätt kan vi klara den höga byggtakten utan att ge avkall på de kvalitéer som finns i centrala staden med hänsyn till kulturvärden och människors behov av grönska, lek, aktivitet och transporter.

Serviceorterna har en strategisk roll då de redan idag erbjuder samhällsservice och i många fall ger utrymme för ny bebyggelse och styckebyggartomter. Västeråsarna ska ha möjlighet att leva och utvecklas i hela kommunen. Villkoren för detta varierar beroende på storlek och struktur på orter och landsbygd. För att det ska vara möjligt måste samarbetet med närliggande kommuner utvecklas för att tillvarata gemensamma resurser för en gemensam befolkning.

Dingtuna, Tillberga, Hökåsen och Kvicksund har dessutom den unika fördelen av järnvägsräs. Därför bör spårbanden kollektivtrafik för dessa serviceorter prioriteras, och byggandet i dessa orter bör centreras runt stationer/hållplatser för järnväg.

Det är mycket positivt att Västerås nu byggs ut genom externa stadsdelar exempelvis i Geddeholm och Sätra. Men för att klara den framtida bostadsförsörjningen behöver vi redan nu hitta nästa nya stadsdel strax utanför den nuvarande tätorten. Vi vill bygga ett varierat boende med olika upplåtelseformer och bostadstyper och det ska finnas ytor avsatta för idrott, kultur, lek och natur. Mångfald i arkitektur, funktion, boendetyper och upplåtelseformer ger spännande och väl fungerande bostadsområden. Skolor, förskolor, äldreboenden, trygghetsboenden, gruppboendestäder och andra sociala bostäder ska finnas i en tillräcklig omfattning och planeras in från början när nya stadsdelar byggs. Lika så ska tillgänglighet med bil, cykel och kollektivtrafik finnas med redan från start.

Västerås höga byggtakt ställer krav på en god dialog med västeråsarna. Arbetet med ortsdialoger och stadsdelsanalyser behöver fortsätta och genomföras för fler stadsdelar. Västeråsarna måste få vara delaktiga i utvecklingen av sin närmiljö. Det är tyvärr alltför vanligt att berörda grannar inte nås av informationen kring till exempel pågående detaljplaner förrän planerna är väldigt långt gångna. Det är viktigt att få med många olika perspektiv i utvecklingen av vår stad, inte minst våra barn och unga.

Den ökande näthandeln samt tillgängligheten till köpcentrum är en stor utmaning för handeln i Västerås. Men trots dagens situation bedömer vi framtiden för Västerås city som ljus. Vi har en kraftig befolkningsökning som måste tas till vara. Utvecklingen av Kopparlunden, Ängsgärdet och stationsområdet kommer ge city en skjuts i rätt riktning och de som flyttar in ger ett välkommet tillskott till ett levande och pulserande cityområde. Delar av city med stora ytor för affärslokaler byggdes under en tid med andra förutsättningar. Här behövs en nära dialog mellan Västerås stad och de fastighetsägare och näringsidkare som vill vara med och skapa 2030-talets nya city. Vi behöver mer bostäder och lokaler för aktiviteter som får västeråsarna att trivas och vilja vistas i centrum. Ju fler som bor i eller arbetar i området desto bättre för näringslivet, då efterfrågan på restauranger och butiker naturligt skulle öka. Vi liberaler vill ta fram nya detaljplaner som tillåter mer nybyggnation och ombyggnation i city, vilket skulle öka incitamentet för fastighetsbolag att investera i området. Universitetsstaden kräver att vi bygger fler studentbostäder gärna i centrala staden men även med närhet till spetsföretagen.

Debatten om städers utformning har pågått under en lång tid och engagerar många. Inriktningen i Västerås är ofta att bygga modernt och nytänkande när man kompletterar med ny bebyggelse i kulturhistorisk viktiga miljöer. Som att själva kontrasten alltid har ett egenvärde. I vissa fall kan det självfallet vara så men Liberalerna anser att det även måste finnas plats för att bygga i harmoniserande stil, eller helt enkelt våga avstå från bebyggelse vid vissa tillfällen. Vid komplettering i och omkring våra serviceorter måste hänsyn tas till det omgivande kulturlandskapet.

Vi vill:

- Öka målet för byggnation till 1300 bostäder per år för att bygga bort bostadsbrist och klara av befolkningsökningen. Av dessa ska 40 %, minst 500 per år, vara hyresrätter, där Mimer svarar för 200. Billiga hyreslägenheter måste byggas också i Västerås.
- Färdigställ minst 200 ägarlägenheter per år.
- Att det alltid finns minst 100 lediga tomter i tomt- och småhuskön, så att de som vill kan bygga sig ett eget hus.
- Värna grönytor, lekplatser och mötesplatser. Särskilt barnens närmiljö för lek, idrott och rekreation ska beaktas. I stadens redan tätt bebyggda delar bör förtätningen inriktas på att bygga ytor som inte brukas idag och som inte är grönytor.

- Öka byggtakten mer och bygg staden mer utåt än inåt! Den största andelen av 40 000 nya bostäder ska byggas i ytterområden, i och omkring våra serviceorter och i helt nya stadsdelar.
- Bygga ett levande city – nuvarande city behöver utvidgas med stadsnära bostäder och bli en levande central stadsdel. Citykärnan behövs för kultur, kreativa mötesplatser, gröna stråk och handel när befolkningen ökar.
- Ta fram nya detaljplaner som tillåter mer nybyggnation och ombyggnation i city, vilket skulle främja näringslivet och öka incitamentet för fastighetsbolag att investera i området.
- Att våra nya citynära stadsdelar som Kopparlunden och Mälarporten kännetecknas av livfyllda och gröna offentliga ytor, planerade för service, handel och kultur. Det ska vara enkelt att ta sig fram och finnas oaser i en modern stadsdel.
- Samarbetet med närliggande kommuner behöver öka så att service, skolor och kollektivtrafik utnyttjas över kommungränsen, vid behov.
- Stärka den kommunala närvaron på landsbygden, direkt eller via ombud.
- Inspirera till utveckling av serviceorter med självbetjäningsbutiker, minigym, automatiserade postboxar mm.
- Att staden tar fram några alternativa platser för en ny extern stadsdel med plats för nytt och innovativt boende och med god tillgänglighet till staden.
- Att involveringen av västeråsarna inför framtagande av nya detaljplaner förbättras för att nå ut till de som påverkas. Kommunikationen vid samråd ska baseras på vilka som faktiskt påverkas och inte på fasta geografiska gränser så som idag.
- Bygg fler studentbostäder i centrala staden och med närhet till spetsföretagen.
- Att exploatering av områden med kulturhistoriska värden görs med varsamhet och med hänsyn till befintlig miljö.
- Att ta tillvara och visa hänsyn till kulturlandskapet och befintliga förutsättningar när man förädlar, bygger ny bebyggelse och omvandlar befintlig bebyggelse.
- Bevara husen längs Slottsgatan (gamla Klippan).
- Bevara Bondtorget med kullerstenar och gatstenar.

Trafiklyftet

I en växande stad behövs bra och fungerande trafiklösningar för alla färd sätt. Att allt fler ska samsas om utrymmet ställer stora krav på trafiksystemet. Vi liberaler tror inte på de lösningar som lyfts fram som handlar om att aktivt göra det svårare att transportera sig med bil, som exempelvis att smalna av Cityringen. Vi vill istället värna om den befintliga kapaciteten på våra vägar, skapa flexibilitet för framtiden och bygga ut där så krävs. Det kan till exempel handla om att bygga till bussfiler eller bussfickor, bredda gator på vissa platser och utveckla vårt cykelvägnät. Det finns akuta brister och planeringsbehov i det nuvarande trafiksystemet som kräver omedelbara åtgärder. Vi vill tillskjuta 25 miljoner kronor per år, under mandatperioden, för att åtgärda de mest akuta kapacitetsbehoven i vägnät och cykelvägnät.

Cykelstaden

Västerås får höga poäng för sitt högkvalitativa och finmaskiga cykelvägnät och sin handlingsplan. Det ser dock sämre ut när det kommer till verkstad. Andra jämförbara städer genomför fler åtgärder för att främja cykling och hållbar mobilitet. Vi vill öka investeringarna i cykelinfrastrukturen.

Bilstaden

Bilen är en av den moderna tidens största frihetsreformer och ger ökad rörlighet och tillgänglighet för både människor, varor och tjänster. Med ökad elektrifiering och moderna miljövänliga bränslen blir den också ett framtida hållbart alternativ. Vi upplever idag köer och trängsel i trafiken, på ett trafiknät från 70- och 80-talet. Liberalernas lösning är att komplettera leder och trafikplatser så att vi får en fungerande tillgänglighet, samtidigt som vi använder ny teknik och nya lösningar, mobilitet och bilpooler. Vi vill öka kapaciteten på större leder och i korsningar. Norrleden behöver breddas och bli fyrfilig vid Sätra och Västerleden behöver byggas klart.

Kollektivtrafikstaden

Trygga och tillförlitliga resor med kollektivtrafik som buss eller tåg är bra för både för miljön och ekonomin och ger västeråsare en frihet i vardagen. För att kollektivtrafiken ska bli ett attraktivt val behöver den byggas ut, men vi behöver även använda den trafik vi redan har på bästa sätt. Ett sätt att göra det är att vi på de sträckor där det finns kollektivtrafik och plats på bussarna använda dem även för skolskjuts. Vi har på flera ställen i staden haft dubbel trafik med platser över, på samma sträckor. Det är varken bra för miljön eller kommunens ekonomi. Att samordna skjutsarna ger dessutom en möjlighet att rädda och utveckla några av våra landsortslinjer som idag riskerar nedläggning på grund av för dåligt reseunderlag. Samtidigt som det skapar förutsättningar för att i framtiden få till nya linjer och tätare avgångar. Ökad flexibilitet i linjenät, tidtabell och taxor skulle optimera nyttan bättre, spara resurser och ge plats för nya satsningar. Ett tågstopp på Finnslätten ger snabbare restid till Stockholm och möjliggör lokal och regional pendling till Finnslätten. En självkörande skyttelbuss i ett avgränsat område som Öster Mälarstrand, Sätra, Finnslätten eller Mälarporten skulle bli en innovativ lösning.

Vi vill:

- Satsningen på Vägunderhåll fortsätter. Omfattar beläggningar på gator och cykelvägar samt brounderhåll.
- Tillskjut 25 miljoner per år för att åtgärda akuta kapacitetsbrister i trafiksystemet.
- Bygg fler rondeller eller planskilda korsningar när trafiken blir för stor.
- Investera mer i cykelinfrastrukturen och erbjud fler ett attraktivt cykelnät. Bygg ut cykelmotorvägar för bra framkomlighet och säkerhet med 2 mötande körfält.

- Bygg publika cykelgarage och mobilitetscenter med plats för cyklar. Bygg cykelöverfart/underfart för ökad trafiksäkerhet i större korsningar och leder.
- Att stadsplaneringen inte ska förhindra de invånare som vill att ha tillgång till bil. Detta är viktigt ur en frihetsaspekt och ökar tillgängligheten för personer med funktionshinder
- Att cityringen bevaras, att tillgängligheten för biltrafik i centrala staden säkras och kapaciteten på Norrleden ökas.
- Västerleden ska färdigställas under mandatperioden.
- Ett tågstopp på Finsslätten ska byggas.
- Tågen ska börja stanna i Tillberga.
- Ta fram en parkeringsplan för bättre ordning och parkering av elsparkcykel-fordon.
- Erbjud terminaler som elsparkcykelföretagen kan hyra, likt torgavgiften.
- År 2026 ska 50 % av VLs egna stadsbussar vara elektrifierade med batteribussar eller vätagasbussar. Öka takten!
- Flexiblare taxesättning, rabatter under lågtrafik utveckla för bättre utnyttjande av bussarna. Med bibehållen eller bättre självfinansieringsgrad om möjligt. Fler resenärer ger bättre intäkter.
- Anlägg pendlarparkeringar där behov finns.
- Gör en förstudie av en självkörande skyttelbuss i några utvalda områden.
- Bussdepån på Ängsgärdet flyttas helt eller delvis, får inte hindra stationsområdets utveckling.
- Att man i södra delarna av Barkarö ska ha ett rimligt avstånd till en busshållplats även när den nya Barkarövägen till Örtagården är byggd

Klimat och miljö

Det är de närmaste åren det kommer att avgöras om mänskligheten kommer att kunna bromsa de skenande utsläppen av växthusgaser och se till att klimatet inte ohjälpligt förändras på ett sätt som kommer att göra livet för framtida generationer svårare, fattigare och farligare. Stora värden, såväl mänskliga som naturmässiga, ligger i vågskålen.

Klimatutmaningen går att lösa – om vi går rätt till väga. I stället för symbolåtgärder behövs en förnuftsbasead politik som underlättar den snabba utvecklingen mot mer klimatvänlig teknik. Det behövs tydliga marknadsekonomiska styrmedel och en tilltro till människors eget ansvar - den som förorenar ska betala. Och klimatanpassning förutsätter ekonomisk utveckling. I Västerås har vi en unik position kring just detta. Vi har en stark och lång historik av kunskap kring elektrifiering och är nu på god väg att bli ett globalt centrum för den elektrifiering som behövs för att klara klimatutmaningen. Både gamla och nya företag utvecklas i Västerås, det är något vi behöver ta vara på!

Världsomfattande strategier och avtal såsom Parisavtalet lägger grunden men det krävs strategier i länder, regioner och kommuner men först och främst måste människan tro på behovet och se att detta skapar en bättre värld. Ett lyckat klimatarbete kan kombineras med ekonomisk tillväxt och en växande välfärd.

Västerås har i över 100 år varit en energihuvudstad i Sverige och i världen. Företag i Västerås har utvecklat lösningar och produkter för en kostnadseffektiv elektrifiering. Nu ställer klimatet och miljön krav på utveckling av fossila bränslen och drivmedel. Igen tar Västerås täten. Näringslivet har gjort omfattande investeringar de senaste åren och Mälardalens högskola blir tekniskt universitet. Detta är bara början på en ny era i Västerås. Vi måste rusta staden för en än mer internationell framtid. Det omfattar alla kommunens verksamheter.

Basen för att fortsatt vara en energihuvudstad är att vi själva har tillgång till den el som krävs. Vår målsättning är att människors liv inte ska begränsas av brist på energi. All flexibilitet i energianvändningen ska ske på frivillig basis. Vi vill se en satsning på solceller och energilagring. Västerås bör planera och förbereda för utbyggnad med solceller vid nyproduktion av bostäder, offentliga byggnader m. m.

Trygga och tillförlitliga resor med kollektivtrafik som buss eller tåg är bra för både för miljön och ekonomin och ger västeråsare en frihet i vardagen. För att kollektivtrafiken ska bli ett attraktivt val behöver den byggas ut, men vi behöver även använda den trafik vi redan har på bästa sätt. Ett sätt att göra det är att vi på de sträckor där det finns kollektivtrafik och plats på bussarna använda dem även för skolskjuts. Vi har på flera ställen i staden haft dubbel trafik med platser över, på samma sträckor. Det är varken bra för miljön eller kommunens ekonomi. Att samordna skjutsarna ger dessutom en möjlighet att rädda och utveckla några av våra landsortslinjer som idag riskerar nedläggning på grund av för dåligt reseunderlag. Samtidigt som det skapar förutsättningar för att i framtiden få till nya linjer och tätare avgångar.

En av de viktigaste kommunala satsningarna på klimatet är en satsning på att utveckla den kommunala hamnbolaget och hamnen som transportnav. Sjötransporter halverar CO₂-utsläppen. Även tågstoppet på Finnsläppen är en viktig klimatsatsning.

Delningsekonomi är ett koncept som tar allt större plats i samhället. Allt fler människor vill hyra vissa saker istället för att äga dem. Detta är positivt då resursutnyttjandet bli större, politiken behöver bli bättre på att understödja denna utveckling.

Vi behöver grönska för att må bra. Grönskan är avgörande för den biologiska mångfalden och för att skapa motståndskraft för kommande klimatutmaningar. Parker, gröna bakgårdar, gröna tak och väggar liksom refuger med gräs eller andra växter spelar en viktig roll i staden. När Västerås växer måste vi tidigt planera för grönområden som kan bli stadens gröna lungor.

Vi behöver planera för och genomföra skyfallsåtgärder såväl inom befintlig bebyggelse som inom framtida bebyggelsemiljöer. Det handlar dels om åtgärder som kan genomföras lokalt genom exempelvis gröna tak, genomträngliga ytor och lokalt omhändertagande av dagvatten inom fastigheter. Det handlar också om att säkerställa skyfallsvägar, att utveckla multifunktionella ytor och anpassa gaturummet.

Nedskräpningen i Västerås har ökat de senaste åren och är nu ett samhällsproblem. Nedskräpning är fult, dåligt för miljön, försämrar trygghet och trivsel samt kostar pengar. Att hålla staden ren är allas ansvar och vi behöver gemensamt arbeta både för att minska mängden skräp som slängs och för att öka mängden skräp som plockas upp.

Vi vill:

- Att hela kommunen ska kunna leva och utvecklas hållbart.
- Undersöka andra alternativ för att skapa mer eleffekt så som biogasturbin och små modulära kärnkraftreaktorer.
- Att avloppsreningsverket – Kungsängsverket – flyttas för gott till nytt ostört läge.
- Reningsverket ska vara ledande i Sverige på hantering av läkemedelsrester bland annat för att skydda vattenkvaliteten i Mälaren.
- Förbättra vattenreningen. Principen bör vara: Stopp vid källan – att i första hand förhindra att föroreningar uppkommer. Dammnar för sedimentering och kväveavgivning bör byggas. Dammarna kan också brukas för algodling där algerna används för energiframställning Fosfor är exempel på en resurs som kan utvinnas och återföras i kresloppet
- Vi vill ta fram en plan för halvering av kommunkoncernens CO2-utsläpp till 2030.
- Satsa på utveckling av hamnen som transportnav, sjötransporter halverar CO2-utsläppen.
- Inför tågstopp på Finnsletten och i Tillberga.
- Sträva efter att samordna skolskjutsar med kollektivtrafik.
- Vi vill underlätta för delningsekonomi som har en inbyggd positiv effekt på miljön.
- Staden ska arbeta förebyggande mot nedskräpning och samverka med företagare, fastighetsägare, skolan och civilsamhälle.
- Plantera fler träd och pollinatörsvänliga växter och blommor i områden där parker saknas eller är sårbara vid extrema skyfall. Detta skapar skugga, minskar översvämningensrisk, bidrar till biologisk mångfald och kan dessutom vara koldioxidsänkor.
- Långsiktigt planera för en stad som bidrar till svalka.
- Att bostadsnära grönytor tidigt planeras in när Västerås växer. Grönytor ska möjliggöra utevistelse, lek och spel, samtidigt som de äldre också ska ha en utemiljö att trivas i. Utveckla möjligheterna att resa kollektivt i Västerås kommun.
- Att papperskorgar placeras där människor rör sig och som töms innan de blir fulla.
- Arrangera fler skräpplockardagar.
- Öka antalet städtillfällen som utförs av stadens arbetsmarknadsenheter längs några av stadens leder och vägar.

- Se en satsning på solceller
- Säkerställ skyfallsvägar och klimatsmarta lösningar inom fastighet, gaturum och grönområden. Utveckla fler multifunktionella ytor.

Politik riktad mot unga (18-25 år)

Västerås ska vara en attraktiv studentstad som präglas av ett starkt samarbete mellan kommunen, universitetet och det privata näringslivet. Samarbetet mellan dessa aktörer ska bland annat underlätta för studenter att få praktikplatser relevanta för deras utbildning och för att lättare komma ut på arbetsmarknaden. Vi vill att det, liksom alla andra stora studentstäder, ska finnas en studentrabatt i kollektivtrafiken. Produktionen av bostäder ska fortsatt hållas hög och inriktningen på mindre bostäder och studentlägenheter ska stärkas, för att underlätta för unga att få sin första bostad i Västerås.

Den psykiska ohälsan ökar. Detta har blivit accentuerat i och med de effekter som har följt av de senaste pandemiåren. Det kommer att behövas särskilda insatser för den gruppen unga som har tvingats genomföra stora delar av sin utbildning på distans. Här vilar ett stort ansvar på samhället. Vi ser behov av satsningar på den gymnasiala elevhälsan och att samarbetet ökar med Region Västmanland för att elever inte ska hamna mellan stolarna.

Vidare finns det behov av att nå de unga som står allra längst ifrån skolan. Vi vill därför starta ett pilotprojekt med ambulerande lärare för att hemmasittare inte ska halka efter i utbildningen.

Vi vill:

- Stärka samarbetet mellan Västerås stad, universitet och det privata näringslivet.
- Införa studentrabatt i kollektivtrafiken för dem som studerar på mer än 75% av heltid.
- Öka produktionen av mindre bostäder och studentlägenheter.
- Stärk elevhälsan och förstärk samarbetet med Region Västmanland kring ungdomars psykiska mående.
- Starta ett pilotprojekt med ambulerande lärare för att hemmasittare inte ska halka efter i utbildningen.
- Förbättra infrastrukturen för cyklister (bland annat genom bättre och tydligare skyltning).
- Utöka antalet parker där det är tillåtet att ta ett glas vin samt liberalisera hur kommunen reglerar öppettider på restauranger och andra uteställen.

Mer motion, idrott och friluftsliv gör oss friskare

... i Västerås - Mälarstaden

Vi vill att alla ska kunna motionera och idrotta. Det ska gälla oavsett var du kommer ifrån eller hur mycket pengar du har. Idrottsrörelsen betyder väldigt mycket för samhället och behöver bra och stabil finansiering.

Det blir allt dyrare för en familj att låta barn och ungdomar vara med i föreningar. För att underlätta för dem som har det allra svårast är det viktigt att de får möjlighet att utöva idrott på lika villkor. Fritidsbanken fyller en viktig funktion för att möjliggöra att alla har råd att ta del av idrotten.

Pandemin har påverkat idrottslivet väldigt hårt. Det är färre barn och ungdomar som idrottar och utför fysisk aktivitet än före pandemin. Idrottsföreningarna redovisar färre antal träningstimmar och deltagare. En viktig del i en förenings intäkter är genomförande av cuper och matcher med publik. Under pandemin har detta inte gått att genomföra, vilket har slagit ekonomiskt mot många av stadens föreningar. Samtidigt har vissa föreningar klarat sig bättre och till och med kunnat utöka medlemsantalet.

Idrotten och friluftslivet är en viktig del av västeråsarnas vardag och ska självfallet ha kommunens stöd. Det är viktigt att stödet kommer alla till del, men det är framför allt barns och ungas idrottande som ska främjas. Samtidigt måste konstateras att förebilder och inspirationskällor behövs. Därför behövs elitidrott - den står också för underhållning och ger staden attraktionskraft.

Om föreningar vill ha bidrag från kommunen är det viktigt att idrott- och fritidsföreningar aktivt arbetar med sitt jämställdhetsarbete.

Idrotten är en viktig del i integrationsarbetet och Liberalerna vill stärka möjligheterna för idrotten att vara en aktiv del i integrationsarbetet. Idrotten ska stärka arbetet med mångfald i föreningar och därmed bidra både till integrationen i samhället och svensk idrottsutveckling.

Det är viktigt att idrotten är öppen och tillgänglig för alla invånare. Ett funktionshinder ska inte begränsa din möjlighet till att aktivt utöva idrott. Idrott tillgänglig för alla är något vi i Liberalerna strävar efter.

Det är viktigt att främja idrottslivet i alla stadsdelar. Det ska finnas öppna ytor som möjliggör spontanidrott och detta behöver vara en naturlig del i planeringen av framtida bostadsområden. Kommunen ska stödja ideella initiativ som främjar spontanidrotten.

Motion är dock inte bara idrott. Även friluftsliv är viktigt. Här spelar naturreservat som Ängsö en viktig roll. Ängsö är en mycket populär ö som nås med bil. Många andra öar kräver dock båt. Många öar i Västerås nära skärgård är i det närmaste omöjliga att besöka pga tät växtlighet. Vi vill att fler ska kunna göra strandhugg och njuta av skärgårdsöarna. Det råder en obalans mellan säkerhet och tillgänglighet på Västerås bryggor. På Lögarängen är i det närmaste alla bryggor försedda med grindar medan avsaknaden av dessa är total på andra platser. Vi vill ha en bättre balans mellan båtägarnas intresse att skydda sin egendom och allmänhetens intresse av tillgänglighet.

Vid färjekajen på Lillåudden finns den fina Å-piren. Trots att Västerås stad har gjort stora investeringar i piren så är den inte tillgänglig för allmänheten. Den har försetts med grindar som är låsta dygnet runt och det är alltså bara de som har en båtplats på piren som kan använda den. Vi vill att Å-piren ska göras tillgänglig för allmänheten så att alla som vill kan använda den.

Nackdelen med att låsa båtbyggare är att man minskar allmänhetens möjlighet till ett Mälänära område som är populärt även för de utan båt. Den generella hållningen bör vara att byggarna ska vara öppna och tillgängliga för alla. Att underlätta för båtlivet måste kunna ske på annat sätt än genom att inhägnas och privatiseras byggarna

Vi vill:

- Utöka stödet till Fritidsbanken
- Stödja föreningar i återrekrytering av medlemmar när pandemin är över.
- Idrotten ska vara öppen och tillgänglig för alla invånare.
- Att vid fördelning av stöd till idrottsföreningar ska integrations- och jämställdhetsaspekter ha stor betydelse.
- Att ytor för spontanidrott ska finnas i alla bostadsområden.
- Kommunen ska stödja ideella initiativ som främjar spontanidrotten.
- Att de föreningar som önskar ska kunna få sköta driften av sin idrottsanläggning.
- Stödja elitidrott för att ge ungdomar förebilder och som ett sätt att öka Västerås attraktionskraft.
- Att vid byggande av nya idrottsanläggningar ska könsneutrala omklädningsrum och toaletter finnas.
- Ta ett omtag kring Rocklunda. Nuvarande upplägg hämmar utvecklingen av arenorna.
- Öppna å-piren för allmänheten.
- Att fler ska kunna göra strandhugg och njuta av skärgårdsöarna.
- Erkänna att byggare i allmänhet ska vara öppna och tillgängliga och inte privatiserade med lås och grindar.
- Underlätta för båtliv och båtägare på andra sätt än genom barrikader och privatisering av Mälarstranden.
- Utveckla Ängsö som ett besöksmål för kultur och friluftsliv.